

บทที่ 4

ภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาละครโทรทัศน์จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องสวรรค์สร้าง กุหลาบไร้หนาม ไทรโศก และตะวันขอแสง ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว ที่นำเสนอเป็นภาพหรือรูปครอบครัวที่ปรากฏให้เห็นหรือนึกเห็นลักษณะตามโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์ เพื่อทำการวิเคราะห์การสะท้อนและการประกอบสร้างความเป็นจริงของครอบครัวในละครโทรทัศน์จากรหัสต่าง ๆ เนื่องจากละครโทรทัศน์นำเสนอหลายมิติครอบครัวที่สะท้อนภาพครอบครัวที่เหมือนกับชีวิตครอบครัวจริง ขณะเดียวกันหลายมิติของครอบครัวละครโทรทัศน์ได้นำเสนอภาพซึ่งเป็นการประกอบสร้างภาพของครอบครัวที่แตกต่างหรือไม่มีจากชีวิตครอบครัวจริง โดยใช้องค์ประกอบของการใช้ภาษา การใช้ระบบสัญลักษณ์ และการใช้สัญลักษณ์ ตามกลวิธีโครงสร้างในลักษณะเล่าเรื่อง (narrative structure) การนำเสนอภาพชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ในการเปิดเรื่อง การเชื่อมโยงเหตุการณ์ การสร้างสถานการณ์ ผู้การคลี่คลายปัญหา และการปิดเรื่อง

มิติที่ทำการศึกษาจากโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวตาม โครงเรื่องหรือการเล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในละครโทรทัศน์ ได้แก่

4.1 ภาพโครงสร้างครอบครัว

4.1.1 รูปแบบครอบครัว

4.1.2 สภาพครอบครัว

4.1.3 ค่านิยมของครอบครัว

4.2 ภาพหน้าที่ของครอบครัว

4.2.1 หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม

4.2.2 หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี

4.2.3 หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์

4.1 ภาพโครงสร้างครอบครัว

ละครโทรทัศน์ที่ทำการศึกษา จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง กุหลาบไร้หนาม สวรรค์สร้าง ไทรโตศ และตะวันขอแสง มีโครงเรื่องหรือการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว โดยสรุปดังต่อไปนี้

1) โครงเรื่องละครโทรทัศน์เรื่อง “กุหลาบไร้หนาม”

นันทวิ วิปกรณ มีฐานะปานกลางอาศัยอยู่กับ สร้อยสาวกผู้เป็นแม่ที่ทำงานเป็นหัวหน้าพาร์ทเนอร์ และพวงสร้อยนักพนันด้วยผู้เป็นยาย วัชรมารดาของวัชไม่ชอบ จึงให้วัชแต่งงานกับนวลใจ นันทวิกมีเงินเดือนที่วัชพ่อของเธอส่งให้ได้อย่างสบาย เป็นคนรักความสบายไม่ชอบเรียน อีกทั้งแม่และย่าแม่ก็สอนว่าผู้หญิงต้องมีความสวยไว้หลอกล่อผู้ชายรวย ๆ มากกว่ามีความรู้ เมื่อวัชเสียชีวิตนวลใจผู้เป็นแม่เลี้ยงส่งข่าวมาบอกว่าวัชแบ่งมรดกไว้ให้ 30 ล้านบาท แต่มีเงื่อนไขว่านันทวิกต้องเข้าไปอยู่ในบ้านวิปกรณให้ครบ 3 ปี ทางยายและแม่ยุยงให้ไปอยู่เพื่อมรดกและแก้แค้นคนในบ้านวิปกรณ นันทวิกได้แย่งร้อยโทสารัตถ์คู่หมั้นของนุชริฎกของนวลใจ เมื่อการแต่งงานไม่ทำให้นันทวิกมีชีวิตสุขสบายโดยไม่ต้องทำงานอย่างที่หวังและมีปัญหาเกี่ยวกับคนในบ้านสามที่ไม่มีใครยอมรับนันทวิกจึงไม่เป็นมิตรต่อกัน อีกทั้งแม่และยายก็มาช่วยก่อแค้น นันทวิกจึงกลับไปแอบคบกับหาญพงศ์ลูกชายร้านทองต่อเพื่อแลกกับข้าวของเงินทอง หาญพงศ์ยุยงให้นันทวิกใช้ชื่อพลโทสวี่พ่อสารัตถ์ทำธุรกิจรับเงินจากผู้รับเหมาที่มาฮั้วประมูลจนพ่อสามีบังคับให้หย่ากับลูกชาย และสุดท้ายถูกหาญพงศ์หลอกจนเงินมรดกหมด แต่นวลใจก็ยังดูแลและคอยช่วยเหลือนันทวิก วัชรคอยตักเตือนถึงพฤติกรรมของนันทวิก ต่อมานันทวิกคิดแย่งนัดดาที่จะแต่งงานกับนุชริ ภายหลังยายถูกตามทวงหนี้พินัน แม่และยายหนีจากบ้านไม่สนใจนันทวิก นันทวิกถูกตามล่าทวงหนี้แทนแม่และยายจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด นันทวิกสำนึกผิดกลับมาหานวลใจและต่อมาได้หนีไปคลอดลูกจนสารัตถ์ตามไปพบและขอคืนดีกับนันทวิก และอยู่กับร่วมกันอย่างมีความสุขตามอัตภาพ 2 ปี ต่อมาสารัตถ์มาหานุชริและนัดดาซึ่งกำลังจะไปรับตำแหน่งเลขาทูตที่ต่างประเทศพร้อมนุชริ และพาไปพบนันทวิกเพื่อนันทวิกปรับความเข้าใจกับนุชริ นุชริไม่ถือโทษนันทวิกสบายใจที่นุชริเรียกโทษให้

2) โครงเรื่องละครโทรทัศน์เรื่อง “สวรรค์สร้าง”

นักรบ พยัคฆ์ราชา ประธานบริษัทไทเกอร์คิง บริษัทพันล้านด้านการสื่อสาร อายุเพียง 25 ปีที่ถูกได้รับการกดดันตั้งแต่เด็กจากคุณหญิงนาฬิกาผู้เป็นมารดาทำให้เป็นคนเก่ง ฉลาด มองโลกเหมือนเสือ ไม่มีจริยธรรม หยิ่งผยอง ไร้น้ำใจ แม้แต่กับญาติคือนิมมานน้องสาวของนาฬิกาและนักคิดลูกชายของนิมมาน เนื่องจากทั้งคู่คิดแต่จะเอาเงินของบริษัทไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยไม่ช่วยงานบริษัท นาฬิกาและนักรบทำได้ทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของบริษัทตนเอง แต่พื้นฐานของบิดา

นักรบเป็นคนอ่อนโยน เมื่อเอื้อพนักงานรักษาความปลอดภัยที่ชายของอุ๋นใจประสบอุบัติเหตุจากการเข้าไปช่วยดับไฟในบริษัทจนคนทับจากกลายเป็นคนขาพิการ นักรบไม่ยอมรับผิดชอบไม่ให้การช่วยเหลือในการรักษาอย่างเต็มที่และไล่เอื้อออกจากบริษัท จนเอื้อคิดมากเนื่องจากต้องการเงินชดเชยไปเปิดร้านซ่อมโทรทัศน์เล็ก ๆ หาเลี้ยงครอบครัว แม่ได้มีเงินรักษาอาการอัมพาต และเป็นค่าเรียนของอุ๋นใจผู้เป็นน้องสาวและโอรุกลูกชายวัย 10 ปีของเอื้อ ทำให้เอื้อตัดสินใจวิ่งเข้าตัดหน้ารถแข่งของนักรบทำให้เอื้อเสียชีวิตแต่นักรบรอด อุ๋นใจแค้นครอบครัวของนักรบมาก หลังเกิดอุบัติเหตุ นักรบกลายเป็นคน 2 บุคลิก บางขณะเป็นคนอ่อนโยนเขามองเห็นเหตุการณ์ความใจดำที่มีต่อเอื้อ นักรบพยายามทำดีกับครอบครัวของอุ๋นใจ ทำให้แม่ของนักรบไม่พอใจที่นักรบให้ความช่วยเหลือครอบครัวอุ๋นใจ หาทางกลั่นแกล้งให้อุ๋นใจติดคุก สั่งรื้อบ้านของอุ๋นใจ และทำให้แม่ของอุ๋นใจช็อกจนเสียชีวิตด้วยการบอกให้รู้ว่าเอื้อตายแล้ว บางครั้งนักรบคนเก่ากลับมากลายเป็นคนโหดร้ายกับอุ๋นใจอย่างมาก อุ๋นใจคับแค้นใจมากจึงร่วมกับนักข่าวที่ครอบครัวเคยได้รับความไม่ยุติธรรมจากการกระทำของนักรบเช่นกันและไปร่วมมือกับบริษัทคู่แข่งด้วยการเปิดโปงคลิปของเอื้อที่ต่อว่านักรบก่อนตายทำให้หุ้นบริษัทล้ม คุณหญิงนายกาซื้อค้ำจอะไร นักรบต้องพยายามฟื้นฟูบริษัทและตามง้ออุ๋นใจ อีกทั้งพยายามรักษาตัวจนกลายเป็นนักรบที่มีจิตใจอ่อนโยน จนสามารถคืนดีกับอุ๋นใจและฟื้นฟูบริษัทได้สำเร็จ นายกาอาการดีขึ้นและอุ๋นใจให้อภัย นิมนานและนักคิดตั้งใจทำงานช่วยนักรบที่ตัดสินใจบริหารบริษัทและอย่างดูแลพนักงานมีจริยธรรม

3) โครงเรื่องละครโทรทัศน์เรื่อง “ไทร โสภ”

ณ บ้านไทร โสภ เยือนเพื่อนร่วมสถาบันของพระยาธีระรัตน์ได้หนีคดีมาเมียและฆ่าตาย เยือนขอให้พระยารับเลี้ยงลูกสาวแบบเบา คือ บานเย็น โพธิ์งามหรือเย็น พร้อมทั้งฝากโฉนดที่ดินของ “ไทร โสภ” กว่าสองพันไร่ไว้เป็นค่าเลี้ยงดูบานเย็นก่อนถึงตัวตาย เมื่อเวลาผ่านไปพระยาธีระรัตน์ร่ำรวยขึ้นผิดหูผิดตามีสถาบรรดาศักดิ์ ส่วนเย็นก็ได้รับการเลี้ยงดูในฐานะคนรับใช้ใกล้ชิดและส่งเสียให้เรียนแถมมัธยมต้นและถูกคุณหญิงและกิติทุบตีเสมอเพราะคุณหญิงยังแค้นเยือนคู่รักเก่าของคุณหญิงที่ไปแต่งงานกับแม่ของบานเย็น บานเย็นจงรักภักดีกับท่านพระยาและครอบครัวเพราะสำนึกในบุญคุณที่เลี้ยงดูตนมา ต่อมาพระยาธีระรัตน์ป่วยหนักและสำนึกผิดที่ผิดสัญญากับเยือนที่ดูแลบานเย็นไม่ดี ในพินัยกรรมได้ให้บานเย็นแต่งงานกับกิติ ลูกชายคนเดียวของท่านพระยากับคุณหญิงและต้องมีทายาทด้วยกันด้วย มิฉะนั้นจะไม่ได้ที่มากกว่าสองพันไร่ คุณหญิงไม่พอใจและกิตก็ยังมีเมียอยู่แล้วชื่ออุษาซึ่งกำลังตั้งท้องอยู่ด้วยและเมื่อคุณหญิงทราบว่าย่นเป็นโรคเรื้อนที่รักษาไม่หาย คุณหญิงจึงวางแผนวันแต่งงานส่งตัวให้บานเย็นอยู่กับนายใบ้ที่ถูกอุษามอมเหล้าซึ่งบานเย็นคิดว่าใบ้เป็นกิติ และบานเย็นเสียใจมากที่ตนเองเป็นโรคเรื้อน ต่อมาบานเย็นตั้งท้องเธอคลอดลูก

เป็นชาย คุณหญิงก็มาเอาลูกของเธอไป ต่อมาเพิ่มและไปพบศพสองศพเมียที่มีเพียงทารกน้อยเพศหญิงรอดชีวิตมาได้ เย็นจึงขอมาร้างและตั้งชื่อว่าไทรงาม

ต่อมาลูกชายบานเย็นชื่ออึ้งหรืออู๊ด เรียนจบวิศวกร ส่วนลูกชายของกิติกับอุษาชื่อเกียรติหรืออ้อดไปเรียนต่างประเทศไม่จบอะไรเลยถอดแบบกิติผู้เป็นพ่อ ส่วนไทรงามเติบโตเป็นสาวสวยเรียนจบแพทย์ที่กรุงเทพฯ มาเปิดคลินิกเองที่โทร โศก ได้รู้จักกับอู๊ดในวันงานรับปริญญา ต่อมาอู๊ดได้ทำงานที่โทร โศก อ้อดให้พ่อแม่และย้ายไปขอเด่นดาวหลานเจ้าคุณขยศศฤงคาร แต่ถูกปฏิเสธเพราะเด่นดาวชอบอู๊ด อ้อดพอใจไทรงามให้พ่อแม่และย้ายกับเย็นให้ไทรงามแต่งงานกับตน จนเย็นคิดมากผูกคอตายได้คืนโทร แต่ไปมาช่วยไว้ทัน แต่คำลูกชายหวินพบว่าสร้อยของเด่นดาวคล้ายกับของไทรงามและนำมาให้เจ้าคุณคุณ เจ้าคุณจึงทราบว่าเป็นลูกของลูกชายที่ตามหาอยู่และไปขัดขวางงานแต่งของอ้อดกับไทรงาม อุษาแอบไปอยู่กับทนต์และช่วยอุษาวางแผนและกำจัดกิติและคุณหญิงโดยให้กินชาผสมสมุนไพรพิษจนเป็นอัมพาต กิติช็อกตายต่อมาทนต์กับอุษาวางแผนยกพวกปล้นและเผาบ้านคุณหญิง อุษาบังคับคุณหญิงพิมพ์ลายนิ้วมือในพินัยกรรมที่พิมพ์ขึ้นใหม่ คุณหญิงที่อาการดีขึ้นเพราะพระครูที่วัดแอบให้หวินนำยามารักษาขัดขวางอุษาและขังอุษาไว้ในห้อง อุษาถูกไฟลอบตาย อึ้งยังเข้ามาช่วยพาคุณหญิงหนีออกมาได้ คุณหญิงขอโทษบานเย็นและไปและบอกกับอึ้งยงว่าทั้งคู่เป็นพ่อแม่ที่แท้จริงก่อนสิ้นใจตาย ทนต์คิดล้างแค้นเจ้าคุณขยศว่าทำให้ครอบครัวแตกสลาย ภายหลังทนต์รู้ว่าตนเข้าใจผิดและเด่นดาวเป็นลูกของตน ในวันเปิดพินัยกรรมคุณหญิงได้ยกทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดให้กับอู๊ด อ้อดแอบมาฟังบุกเข้ามาชิงอู๊ดแต่ไปเข้ามารับแทนจนเสียชีวิต อ้อดหนีไปแต่ถูกวิญญาณคุณหญิงตามหลอกหลอนจนตัวเองชนถูกเสียมไม้แทงตาย ไทรงามสร้างโรงพยาบาลไทรงามและได้อยู่กับอึ้งยง มีลูกชายชื่ออ้นเมื่อโตขึ้นหน้าตาเหมือนไปอย่างไม่คิดฝัน บานเย็นอยู่โทร โศกอย่างมีความสุขและไม่เคยลืมไปเลย

4) โครงเรื่องละครโทรทัศน์เรื่อง “ตะวันขอแสง”

ตะวันอาศัยอยู่ในครอบครัวชาวเรือกระแซงที่รับจ้างบรรทุกสินค้าล่องไปตามจังหวัดต่าง ๆ กับแม่คือนางสายเป็นคนขยันทำงานและครีวพ่อเลี้ยงจี๊มาและติดการพนัน ซึ่งความจริงตะวันถูกสลัดตัวกับบนเรนทร์ลูกชายที่แท้จริงของสายกับอินตา ซึ่งเคยถูกพร้มเพราะผู้เป็นป้าของตะวันจ้างให้หมอด้ายซึ่งมาทำคลอดให้ดวงพรแม่ที่แท้จริงของตะวันที่เป็นภรรยาอีกคนหนึ่งของท่านต้นเจ้าของคฤหาสน์เดชาบดินทร์ ท่านต้นไม่มีลูกชายมีแต่ลูกสาวสองคน คือ พร้อมมิตรและจิตรไสที่เกิดจากคนละแม่ซึ่งต่อมาประพติตัวไม่ดีถูกขับออกจากบ้านเดชาบดินทร์ไป ส่วนกับภรรยาหลวง คือ คุณใหญ่ ไม่มีบุตรด้วยกัน ท่านต้นพูดว่าถ้าดวงพรคลอดลูกเป็นผู้ชายจะยกสมบัติทั้งหมดให้ เมื่อดวงพรตั้งท้องและกำลังจะคลอดขณะเดียวกับที่สายกำลังจะคลอดอินตาสามีจึงมาจุดเรือบริเวณบ้านเดชาบดินทร์ พร้มเพราะจ้างให้หมอด้าย สาย และอินตาเปลี่ยนลูกชายของสาย

กับลูกสาวของดวงพร สายจำยอมเพราะต้องการให้ลูกของตนสุขสบาย สายไม่พยายามมาที่คลอง บางหลวงเพราะรู้สึกเสียใจในเรื่องที่สลับลูกจนตะวันต่อมา อินตาติดคุกเพราะฆ่าคนตายจากการถูก โกงหนี้ ทำให้สายตัดสินใจมาอยู่กินกับคร้าวเพื่อให้มาช่วยงานขนของ

ต่อมาเมื่อตะวันเติบโตขึ้น ได้ช่วยเหลือนำท่านต้นจากการจมน้ำ เนื่องจากนเรนทร์ขับเรือ ชนสะพาน ท่านต้นซาบซึ้งใจและเห็นตะวันคล้ายดวงพรและคอยติดตามหาตะวัน เมื่อสายทราบ เรื่องจึงรีบออกเรือหนีไปจากคลองบางหลวง คร้าวบังคับสายเอาเงินไปเล่นการพนันสายไม่ยอม ตะวันเข้ามาช่วยและถูกคร้าวทำร้ายจนสายทนไม่ได้แทงคร้าวตาย สายให้ตะวันหนีไปหาพริ้มเพรา ที่คลองบางหลวง ส่วนสายยอมมอบตัวกับตำรวจ พริ้มเพราเกรงว่าจะเจอลูกของดวงพรจึงวางยา ท่านต้นจนเสียชีวิต โดยท่านต้นได้ทำพินัยกรรมระบุว่าผู้ที่ได้มรดกคือลูกของดวงพรและจะได้ สิทธิ์ในมรดกเมื่ออายุ 21 ปี ตะวันปลอมตัวเป็นเด็กผู้ชายเปลี่ยนชื่อเป็นยอแสง ขึ้นเรือไปลงที่คลอง บางกะปิเพื่อหางานทำที่ไร่คุณเล็ก (ศักดิ์ระพี) น้องชายของคุณใหญ่ คุณใหญ่ได้พบยอแสงและ เอ็นดูยอแสงอุปการะให้ทำงานในบ้านและเรียนหนังสือ ยอแสงถูกกลั่นแกล้งและทำร้ายอยู่เสมอ จาก นเรนทร์ พร้อมมิตร จิตรใส รวมทั้งพริ้มเพรา จนต่อมายอแสงจบอักษรศาสตร์หวิงเป็นครู พร้อมมิตรเรียนจบทำงานในบริษัทใหญ่โตจากการฝากของคุณใหญ่ ขณะที่จิตรใสและนเรนทร์ เรียนเข้าชั้นมัธยมจนเลิกเรียนไป นเรนทร์คบเพื่อนไม่ดีชวนกันเที่ยว ดิถยาเสพติด และขโมยเงิน ทองของคุณใหญ่ โดยคิดว่าเมื่อได้มรดกก็จะใช้จ่ายเงินมรดกไม่ต้องเรียนหนังสือหรือทำงานเลย โดย พริ้มเพราเองดูแลนเรนทร์มาตั้งแต่เด็กเพราะหวังสมบัติของนเรนทร์ สืบรู้ว่าสายอยู่ในคุกจึงจ้างให้ นักโทษทำร้ายสายเพื่อให้บอกเบาะแสของตะวัน (ยอแสง) จนสายจึงหนีออกจากคุกมาที่คลองบาง หลวงเนื่องจากกลัวตะวันมีอันตราย สายถูกพริ้มเพรากับซื่อนจับตัวไปขังทุบตีบังคับตามหาตัวลูก ของดวงพรจนสายกลายเป็นบ้า ส่วนอินตาแหกคุกออกมาตามหาสายที่รู้ข่าวว่าสายติดคุกและหนี ออกมา อินตาตามสายจนพบและพาหนีออกมา อินตาคอยช่วยเหลือคุ้มครองยอแสงมาตลอด รวมทั้งดูแลนเรนทร์ลูกที่แท้จริงของตนกับสายด้วย แต่นเรนทร์กลับดูถูกและทำร้ายอินตา ต่อมา ละม่อมและซื่อนสำนึกผิดคิดจะบอกความจริงกับคุณใหญ่จึงถูกนเรนทร์แทงตายและฝังศพไว้ บริเวณบ้านเดชาบดีนทร์ คุณใหญ่ถูกวางยาแต่รักษาอาการดีขึ้นกลับมาเปิดพินัยกรรมก่อนกำหนด อินตาและสายได้มาบอกความจริงว่ายอแสงหรือตะวันคือลูกที่แท้จริงของท่านต้นกับดวงพร นเรนทร์คลั่งมากใช้ปืนยิงไปทั่วและวิ่งหนีไป สายและอินตาตามนเรนทร์ไปและพูดด้วยการให้ ความรัก และให้อภัยนเรนทร์ จนในที่สุดนเรนทร์สำนึกผิดแต่ไม่ยกโทษให้ตัวเองและแทงตัวตาย ยอแสงให้อินตากับสายมาอยู่ด้วยกันในฐานะพ่อกับแม่ของยอแสง ยอแสงเข้าใจกับคุณเล็ก พริ้ม เพรากลับตัวกลับใจใหม่ ทุกคนอยู่กันอย่างสงบสุข

จากเนื้อหาหรือตัวบทของละครโทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่อง ได้นำเสนอภาพโครงสร้างครอบครัวซึ่งประกอบด้วย รูปแบบครอบครัว สภาพครอบครัว และค่านิยมของครอบครัว ดังต่อไปนี้

4.1.1 รูปแบบครอบครัว ในละครโทรทัศน์

จากการศึกษารูปแบบของครอบครัวในละครโทรทัศน์ที่เป็นโครงสร้างของครอบครัวที่สมบูรณ์ และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งแต่ละรูปแบบของครอบครัวในละครโทรทัศน์มีลักษณะดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 รูปแบบครอบครัวในละครโทรทัศน์

ประเภทของครอบครัว	รูปแบบครอบครัว
1. ครอบครัวที่สมบูรณ์	1. ครอบครัวเดี่ยว 2. ครอบครัวขยาย
2. ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์	1. ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง 2. ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง 3. ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน 4. ครอบครัวแต่งงานใหม่

จากตารางที่ 4.1 รูปแบบของครอบครัวที่ทำการศึกษาคือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย จำแนกตามประเภทเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ และรูปแบบครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่ จำแนกตามประเภทเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์

ในสังคมแบบดั้งเดิม ครอบครัวจะอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่หรือเป็นครอบครัวขยายที่อาจมีครอบครัวเล็ก ๆ หลายครอบครัว ๆ ที่เป็นพี่น้องอยู่รวมกัน การส่งเสริมความคิดอ่านส่วนบุคคลยังมีไม่มากนัก ทำให้สมาชิกที่เป็นเด็กของครอบครัวได้รับความคิดความเชื่อในแบบแผนเดียวกัน ความขัดแย้งทางด้านความเชื่อ ความคิดจึงไม่เกิดขึ้น ทำให้การอบรมดูแลเด็กเป็นไปได้ง่ายและสะดวก ปัญหาที่เกิดขึ้นก็มีน้อย

ส่วนสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมเมืองมีลักษณะของครอบครัวแตกต่างไปจากครอบครัวดั้งเดิมและครอบครัวชนบท เนื่องจากการบีบคั้นทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ครอบครัวต้องมีขนาดเล็กลง จนในปัจจุบันครอบครัวในเมืองส่วนใหญ่จะประกอบด้วยสมาชิกพื้นฐาน

เท่านั้น คือ พ่อ แม่ และลูกซึ่งจะเป็นลูกของตนหรือลูกบุญธรรมก็ได้ ซึ่งการที่ครอบครัวในปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกน้อยเป็นประโยชน์อย่างมากในการถ่ายทอดความเชื่อในแบบแผนเดียวกัน เนื่องจากคนทุกวันนี้จะได้รับความคิดความเชื่อถ่ายทอดมาจากหลายด้านด้วยกัน ทั้งการถ่ายทอดโดยบุคคล โดยสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีทั้งความคิดที่ถูกและผิด หากสมาชิกของครอบครัวมีมากและแต่ละคนก็ได้รับความคิดความเชื่อมาแตกต่างกัน จะทำให้สมาชิกที่เป็นเด็ก ๆ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความคิดความเชื่อที่ขัดแย้งกันได้ เกิดสับสนในความคิดความเชื่อเป็นเหตุให้ไม่มีหลักยึดในการปฏิบัติ จนกระทั่งในที่สุดก็มักจะยึดถือเพื่อนซึ่งมีความสับสนเหมือนกัน แล้วแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ ออกมาเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มของตน และเพื่อให้ผู้ใหญ่ได้ยอมรับในกลุ่มของตนเองด้วยเพราะเด็กไม่สามารถยึดมาตรฐานจากผู้ใหญ่ที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันได้ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2548)

จากการศึกษารูปแบบครอบครัวในละครโทรทัศน์จำแนกตามโครงสร้างออกเป็น 2 ประเภท คือ ครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่

1) ครอบครัวที่สมบูรณ์ ครอบครัวประเภทนี้จำแนกออกเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัวไทยที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในละครโทรทัศน์ทุกเรื่องที่ทำการศึกษา

(1) ครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วยสามีภรรยา (คู่อยู่กิน) และลูก (อาจจะเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้) หรือ พ่อ แม่ ลูก

(2) ครอบครัวขยาย เป็นครอบครัวที่มีเครือญาติตั้งแต่ 3 ชั่วคนขึ้นไป ที่มีความสัมพันธ์กันโดยการเกิดหรือการแต่งงานมาอยู่ร่วมกัน เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยว ตั้งแต่หนึ่งครอบครัวขึ้นไป และญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น อาจจะอยู่ได้หลังคาเดียวกัน หรือเขตบ้านเดียวกัน โดยอาจจะปลูกบ้านอยู่ใกล้เคียงกัน พบภาพของความรักความอบอุ่น แต่อาจขาดความเป็นอิสระ เพราะสมาชิกอาวุโสสูงสุดจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว

2) ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานหรือตามแบบอย่างครอบครัวในอดีตแต่มีความหลากหลายรูปแบบ ซึ่งปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่องที่ทำการศึกษา คือ รูปแบบครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่

(1) ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง เป็นครอบครัวที่มีพ่อและมีลูกตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ซึ่งแม่ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกันเพื่อเลี้ยงดูลูก

(2) ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง เป็นครอบครัวที่มีแม่และมีลูกตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ซึ่งพ่อแม่ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกันเพื่อเลี้ยงดูลูก

(3) ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน เป็นครอบครัวที่ผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นญาติกันโดยไม่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดู ประกอบด้วย พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หลาน หลาน

(4) ครอบครัวแต่งงานใหม่ เป็นครอบครัวที่ผู้เป็นพ่อหรือแม่มีการแต่งงานใหม่ และลูกของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง

ละครโทรทัศน์ที่ทำการศึกษากัน 4 เรื่อง ได้นำเสนอรูปแบบครอบครัวหลายประเภท ในละครโทรทัศน์มีลักษณะดังนี้

1) ครอบครัวที่สมบูรณ์ คือ รูปแบบของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ซึ่งปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่องที่ทำการศึกษา ได้แก่

(1) ครอบครัวเดี่ยว สมาชิกแต่ละครัวเรือนประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูกสาว (ที่ไม่ใช่ลูกจริง ถูกแลกตัวกับลูกชายตนเองตั้งแต่แรกเกิด) คือ ครอบครัวของอินตา-สาย-ตะวัน อาศัยอยู่ร่วมกันในเรือกระแซง (ในเรื่องตะวันขอแสง) และสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบด้วยพ่อ-แม่-ลูกชาย-หลานสาว-ลูกสะใภ้ คือ ครอบครัวของพลโทสวิ-คุณหญิงรุจิรา-ร้อยโทสารัตต์-งามพิศ-นันทวดี ซึ่งงามพิศเป็นหลานสาวของคุณหญิงรุจิราซึ่งคุณหญิงเลี้ยงดูเหมือนลูกสาวคนหนึ่งดิบโตมาพร้อมกับสารัตต์มีศักดิ์เป็นพี่สาวของสารัตต์ (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม)

(2) ครอบครัวขยาย สมาชิกแต่ละครัวเรือนประกอบด้วย ย่า-พ่อ-แม่-ลูกชาย-ลูกสาว คือ ครอบครัวของวาริ-ชวีช-นวลใจ-อนุชวีช-นุชรี และครอบครัวของยาย-แม่-ลูกสาว คือ ครอบครัวของพงสร้อย-สร้อยสอางค์-นันทวดี (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) และสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบด้วยปู่-ย่า-พ่อ-แม่-ลูกชาย 2 คน คือ ครอบครัวของพระยาธีระรัตน์-คุณหญิงชื่น-กิตติ-อุษา-เกียรติกร-ยิ่งยง ซึ่งยิ่งยงไม่ใช่ลูกที่แท้จริงของกิตติกับอุษา (ในเรื่องไพร่โคก)

2) ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ คือ ครอบครัวรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานหรือตามแบบอย่างครอบครัวในอดีตในละครโทรทัศน์ที่ทำการศึกษานี้ ได้แก่ รูปแบบครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่ ได้แก่

(1) ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง สมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย พ่อ-ลูกชาย คือ ครอบครัวของทองใบ-ทองทิว ที่พ่อและลูกไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านเดียวกันแต่ไปมาหาสู่กัน (ในเรื่องสวรรค์สร้าง) พ่อลูกมีแนวทางการดำเนินชีวิตต่างกัน พ่อยึดแนวเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนลูกดำเนินชีวิตตามแนวทุนนิยม

(2) ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง สมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย แม่-ลูกชาย คือ ครอบครัวของคุณหญิงนาถิกานักรบ และครอบครัวของนิมมาน-นักคิด (ในเรื่องสวรรค์สร้าง) ทั้งสองครอบครัวเป็นพี่น้องกันทั้งทางแม่และลูกชาย มักขัดแย้งกันจากการดำเนินชีวิตต่างกันในด้านการณ์วิสัย และสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบด้วยแม่-ลูกสาว (ลูกที่เก็บมาเลี้ยง) คือ ครอบครัวของบานเย็น-ไพโรงาม (ในเรื่องไพร่ โศก) แม่และลูกมีความรักใคร่ผูกพันกันมาก

(3) ครอบครัวที่เป็นญาติอยู่ร่วมกัน สมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย พี่สาว-น้องสาว-หลานชาย (หลานของอาสาวทั้ง 2 คน) คือ ครอบครัวของอาใหญ่-อาเล็ก-นัคดา (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) และสมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย ปู่-หลานสาว คือ ครอบครัวของเจ้าคุณยงยศ ศฤงคารและคุณดาว (หลานสาวบุญธรรม) (ในเรื่องไพร่ โศก) ทั้งสองครอบครัวไม่ขัดแย้งกันและมีความอบอุ่น

(4) ครอบครัวที่มีการแต่งงานใหม่ในละครโทรทัศน์เรื่องตะวันขอแสง สมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย แม่-ลูกสาวบุญธรรมหรือลูกเลี้ยง-พ่อเลี้ยง คือ ครอบครัวของสาย-ตะวัน-ครัว้ออาศัยอยู่ร่วมกันในเรือกระแซง และสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบด้วย พ่อ-แม่เลี้ยง-ลูกชาย 1 คน-ลูกสาว 3 คน-ป้าของตะวัน คือ ครอบครัวของท่านตัน-คุณใหญ่-นเรนทร์-พร้อมมิตร-จิตรใส-ตะวัน-พริ้มเพรา (ในเรื่องตะวันขอแสง) ภายในทั้งสองครอบครัวมีความขัดแย้งกันรุนแรง ส่วนมากเป็นเรื่องเงินมรดก

จากการศึกษาตัวอย่างครอบครัวที่สมบูรณ์ในละครโทรทัศน์ซึ่งมีทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายซึ่งเป็นรูปแบบครอบครัวที่เมื่อรวมกันมีจำนวนมากที่สุด เป็นครัวเรือนเดียวกัน โดยเฉพาะครอบครัวเดี่ยวที่เป็นรูปแบบครอบครัวในอุดมคติของคนไทยและแพร่หลายที่สุดในสังคมไทย ขณะที่ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์มีเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่

การสะท้อนและการประกอบสร้างรูปแบบครอบครัวในละครโทรทัศน์

1. การสะท้อนรูปแบบครอบครัวในละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์มีการสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะรูปแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายตามกระแสหลักหรือเป็นไปตามบรรทัดฐานสังคมตามโครงสร้างของครอบครัวไทยเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ และครอบครัวที่มีโครงสร้างต่างจากครอบครัวทั้งสองรูปแบบ คือ ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่

2. การประกอบสร้างรูปแบบครอบครัวในละครโทรทัศน์ ขณะเดียวกันละครโทรทัศน์มักมีการประกอบสร้างรูปแบบครอบครัวตามอุดมคติหรือครอบครัวที่สมบูรณ์ว่า ต้องมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ซึ่งเป็นรูปแบบครอบครัวตามแบบอย่างในอุดมคติ ที่สังคม

ต้องการ และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์เป็นครอบครัวรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นนอกจากครอบครัวสองลักษณะนี้ที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่

ข้อสรุปจากการเข้าใจความหมายรูปแบบครอบครัว

ในเรื่องรูปแบบครอบครัวละครโทรทัศน์ได้สะท้อนถึงครอบครัวรูปแบบที่หลากหลายซึ่งปรากฏอยู่จริงในสังคม และประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมให้ครอบครัวที่สมบูรณ์เป็นลักษณะครอบครัวตามแบบอย่างในอุดมคติที่สังคมต้องการ ส่วนครอบครัวไม่สมบูรณ์เป็นครอบครัวรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะการดำเนินชีวิตที่แปลกออกไป

4.1.2 สภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์

สภาพครอบครัวเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ของครอบครัวตามความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตของครอบครัว มีลักษณะดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 องค์ประกอบของสภาพครอบครัว

สภาพครอบครัว	องค์ประกอบของสภาพครอบครัว
1. สภาพทางเศรษฐกิจ	บ้านที่อยู่อาศัย การตกแต่งบ้าน ยานพาหนะ สิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน
2. สภาพความสัมพันธ์	บรรยากาศความอบอุ่นของสมาชิกในครอบครัว จากการสื่อสารระหว่างสมาชิก ความเข้าใจต่อกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การประพฤติปฏิบัติต่อกัน การแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ

จากตารางที่ 4.2 สภาพของครอบครัวจำแนกตามองค์ประกอบของสภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์ เป็นสภาพทางเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ได้ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว หมายความว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว โดยพิจารณาจากอาชีพหลักของครอบครัวหรือหัวหน้าครอบครัว รายได้/ทรัพย์สินของครอบครัว บริวาร และองค์วัตถุ เช่น บ้านที่อยู่อาศัย การตกแต่งบ้าน ยานพาหนะ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในครอบครัว เป็นต้น

สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว หมายความว่า บรรยากาศความอบอุ่นของสมาชิกในครอบครัว โดยพิจารณาจากการสื่อสารระหว่างสมาชิก ความเข้าใจต่อกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การประพฤติปฏิบัติต่อกัน และการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งสามารถควบคุมหรือแสดงอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว และมีอำนาจในการให้คุณให้โทษแก่สมาชิกในครอบครัว

สภาพครอบครัวพิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวและสภาพความสัมพันธ์ในครอบครัวของครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

1) สภาพครอบครัวที่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายในละครโทรทัศน์ มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) สภาพครอบครัวเดี่ยว มีสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว มีทั้งครอบครัวฐานะยากจนและฐานะร่ำรวยซึ่งมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามฐานะ ครอบครัวฐานะยากจนคือ ครอบครัวของอินตา-สาย-ตะวัน ประกอบด้วยพ่อ-แม่-ลูกสาว (ในเรื่องตะวันขอแสง) อาศัยและทำมาหากินเร่ร่อนจนอยู่ในเรือกระซงที่ดองเช่า บางครั้งต้องอดมื้อกินมื้อ ส่วนครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย คือ ครอบครัวของพลโทสรี-คุณหญิงรุจิรา-ร้อยโทสารัตต์-งามพิศ-นันทวดี ประกอบด้วยพ่อ-แม่-ลูกชาย-หลานสาว คุณหญิงรุจิรา-ลูกสะใภ้ (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) ครอบครัวร่ำรวยมีสภาพบ้านเรือนใหญ่โตสวยงามมากไม่ลำบากในการกินอยู่และมีสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ทุกคนในครอบครัวไม่ฟุ่มเฟือยมากนัก

สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างพ่อ แม่ และลูกสาว/ลูกชาย แม้ว่าจะไม่ใช่ลูกที่แท้จริงแต่ผู้เป็นพ่อแม่ให้ความรักเสมือนลูกแท้ ๆ ไม่มีการทะเลาะกันหรือใช้ความรุนแรงในครอบครัวถ้าสมาชิกในครอบครัวกระทำผิดพ่อแม่อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ลูกควรกระทำตามบรรทัดฐานของสังคม และลูกสาวเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ แต่ลูกชายขัดแย้งกับพ่อแม่ในเรื่องของลูกสะใภ้ (นันทวดี) ที่พ่อแม่ไม่เห็นด้วย แต่สุดท้ายก็ยอมตามใจลูกชายแบบ “ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่ ปลุกอู่ตามใจผู้นอน” และดูแลความปลอดภัยของลูกสาว (ตะวัน) และให้ความช่วยเหลือลูกชาย (สารัตต์) อยู่เสมอในเรื่องความรัก ซึ่งเรื่องของลูกชายถือเป็นเรื่องในบ้านพ่อแม่ก็ให้แม่ตัดสินใจ แต่ในเรื่องสำคัญ “พ่อ” จะเป็นผู้ที่จัดการแก้ไข

“เมื่อลูกรักเค้าแล้วเราจะทำยังไงได้คะคุณ บางทีลูกอาจจะเจอเนื้อคู่หนึ่งคู่ของ เขาจริง ๆ ก็ได้ นะคะ” รุจิรากล่าวกับสามี

“คุณก็ถือหางลูกได้ตลอดเวลา เอาเป็นว่าผมจะไม่ยุ่งเรื่องนี้ด้วยแล้ว คุณจัดการไป เลยรวมทั้งเรื่องถอนหมั้นหนูช่วยด้วย” พลโทสวิตคบต่ออย่างไม่พอใจ (เรื่องกุหลาบไร้หนาม)

การได้รับผลประโยชน์ของลูกสะใภ้จากฮั่วประมวลโครงการของบริษัททำให้วงศ์ตระกูลเสื่อมเสียชื่อเสียงจากการ ซึ่งผู้เป็นพ่อ (พลโทสวิต) มีหลักฐานว่าลูกสะใภ้ (นันทวดี) แสดงตัวเป็นที่ปรึกษาบริษัทเพื่อน อ้างชื่อของพ่อสามีฮั่วประมวล 3 โครงการ ขอให้คืนเงินเกือบ 3 ล้านบาท โทษจะได้ผ่อนหนักเป็นเบา แต่ลูกสะใภ้ทำเป็นไม่รู้เรื่อง พ่อสามีจึงไปออกจากบ้านจนลูกสะใภ้หวาดกลัวรีบเก็บเสื้อผ้าออกจากบ้าน

“ความคิดครั้งนี้ของเธอหนักหนาสาหัสจนเกินให้อภัยแล้ว ฉันถือว่าเธอไม่ใช่ คนในครอบครัวของฉันอีกต่อไป อย่าให้ฉันเห็นเธอในบ้านนี้อีกต่อไป เพราะฉันไม่รับรองความปลอดภัย” พลโทสวิตจ้องหน้าคุณ (เรื่องกุหลาบไร้หนาม)

(2) สภาพครอบครัวขยาย มีสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ในเรื่องกุหลาบไร้หนามมีทั้งครอบครัวฐานะปานกลางคือ ครอบครัวของพงสร้อย-สร้อยสำอางค์-นันทวดี ประกอบด้วย ชาย-แม่-ลูกสาว และครอบครัวฐานะร่ำรวยคือ ครอบครัวของวาริ-วิรัช-นวลใจ-อนุชวิษ-นุชรี ประกอบด้วย ย่า-พ่อ-แม่-ลูกชาย-ลูกสาว ซึ่งครอบครัวของนันทวดีมีฐานะปานกลาง แม่ทำงานอาชีพหญิงในสถานบันเทิงตั้งแต่แต่ยังสาวซึ่งสังคมไม่ค่อยยอมรับ ได้รับค่าเลี้ยงดูจากพ่อที่ไม่เคยมาดูแลด้วยตนเอง ลูกสาวไม่สนใจเรียนหนังสือหรือเมื่อได้มรดกจากผู้เป็นพ่อก็นำไปใช้กับการเที่ยวต่างประเทศหลายครั้งและถูกหลอกจนเงินมรดกหมดไป อีกทั้งผู้เป็นยายยังคิดการพนันเป็นหนี้มากมาย ส่วนครอบครัวของนุชรีมีฐานะร่ำรวย พ่อเป็นนักธุรกิจเป็นที่รู้จักในวงสังคม ไม่ฟุ่มเฟือยแม้ว่าจะมีมรดกของตระกูลอยู่มากมาย ผู้เป็นย่าซึ่งร่ำรวยอยู่แล้วทำขนมหวานรสชาติอร่อยมีชื่อเสียงขาย เนื่องจากมีรายได้ที่ดีและใช้เวลาร่วมกันให้เป็นประโยชน์ของสมาชิกในครอบครัว ส่วนในเรื่องไทโร โสภ ครอบครัวของพระยาธีระรัตนาร่ำรวย ปู่เป็นข้าราชการระดับพระยา อาศัยในบ้านหลังใหญ่ที่ประดับตกแต่งอย่างดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกร่ำรวยจากที่นาของพ่อบานเย็น ไม่ต้องทำงาน ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย กิติและเกียรติยศซึ่งเป็นลูกหลานไปเรียนหนังสือที่ต่างประเทศแต่ไม่สำเร็จการศึกษา ส่วนยังงลูกของบานเย็นเรียนสำเร็จเป็นวิศวกร

สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม ครอบครัวของนันทวดีที่มีฐานะปานกลาง สมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างยาย แม่ และลูกสาว ไม่มีความขัดแย้งรุนแรง ผู้เป็นลูกสาวใกล้ชิดกับผู้เป็นยายและแม่ซึ่งอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจและเป็นต้นแบบในทางไม่ดีในการดำเนินชีวิต ทำให้ดำเนินชีวิตไปในทางที่สังคมไม่ยอมรับ มีความอหังการหยาบ ความโลภ ขาดคุณธรรมจริยธรรมในการกระทำต่อผู้อื่นที่ไม่เป็น

ตามบรรทัดฐานของสังคมโดยเฉพาะครอบครัวทางพ่อ ส่วนครอบครัวฐานะร่ำรวยสมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นมากจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างย่า พ่อ แม่ และลูก ไม่มีความขัดแย้งรุนแรง เนื่องจากสามี (ชวีช) รักใคร่ภรรยา (นวลใจ) และลูก ๆ (อนุชวีชและนุชรี)ดี ผู้เป็นแม่เป็นผู้ที่มีฐานะชาติตระกูลดี เป็นคนใจเย็น มองคนในแง่ดี ให้อภัยผู้อื่นด้วยความเมตตากรุณา สั่งสอนอบรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกชายและลูกสาวให้เป็นคนดี ตั้งใจเรียน มีความรักใคร่เชื่อฟังพ่อ แม่และย่า แม่และลูกสาวช่วยย่าทำงานขายและขอให้ย่าเปิดร้านขนมให้ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่ สามี (วาริ) และลูกสะใภ้ (นวลใจ) ต่างมีความเกรงใจกันมีปัญหาที่มาปรึกษากัน แม้ว่าความคิดเห็นบางอย่างจะแตกต่างกัน ปรามห้ามกันบ้าง ให้เกียรติในการตัดสินใจของแต่ละฝ่าย ซึ่งความอบอุ่นในครอบครัวลดถอยลงจากการประสบความสำเร็จจากการทำร้ายของครอบครัวนั้นทวดดี ส่วนในเรื่อง ไทร โศก ครอบครัวธีระรัตน์พ่อรักแม่มาก รักและปกป้องลูกหลานแบบตามใจมาก จนลูกชายและหลานชาย (เกียรติกร) มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคม แต่กับลูกสะใภ้ (อุษา) ที่คุณหญิงไม่พอใจ มีความขัดแย้งกันระหว่างพี่ชาย (เกียรติกร) กับน้องชาย (ยิ่งยง) จากการแก่งแย่งคนรักของผู้เป็นพี่ชาย

สำหรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สมาชิกในครอบครัวที่จะให้คุณให้โทษแก่สมาชิกคนอื่นในครอบครัว ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม ครอบครัวฐานะปานกลางไม่มีได้ชัดเจนถึงการใช้อำนาจที่รุนแรงต่อกัน เนื่องจากต่างคนก็ทำอะไรตนเองได้ตามอิสระ ในลักษณะ “ทำอะไรตามใจ คือไทยแท้” ลูกสาว (นันทวดี) ไม่ต้องการเรียนหนังสือก็ไม่ทำอะไร ขายที่ดินการพนันและไม่มีใครสามารถห้ามยั้งได้และสมาชิกในครอบครัวทั้งแม่และลูกสาวยังสนับสนุนให้ตั้งบ่อนในบ้านและถ้าว่างก็เล่นด้วย ส่วนผู้มีอำนาจครอบครัวฐานะดี คือ วาริผู้เป็นย่าที่เคยมีอำนาจมาตั้งแต่ครั้งที่บังคับลูกชาย (ชวีช พ่อของนันทวดีและนุชรี) ให้เลิกกับแม่ของนันทวดี (สร้อยสอางค์) ให้แต่งงานกับแม่ของนุชรี (นวลใจ) แต่ยินยอมให้ส่งค่าเลี้ยงดูนันทวดีที่สร้อยสอางค์อ้างว่าเป็นลูกของตนกับลูกชาย ใช้อำนาจในการปกป้องหลานสาว (นุชรี) บางครั้งลูกสะใภ้ (นวลใจ) จะปรามบ้างในการที่แม่สามีมีอคติกับครอบครัวนันทวดี แต่ก็ได้ผลบ้างไม่ได้ผลบ้าง ด้วยวาริเห็นว่าตนเองเป็นเจ้าของบ้านและทรัพย์สินที่ดินเคยมีส่วนเป็นเจ้าของมาก่อน ยกเว้นทรัพย์สินในส่วนของคุณหญิงที่กำหนดจะยกเงินมรดกให้นันทวดี ส่วนในเรื่อง ไทร โศก ผู้เป็นย่า (คุณหญิงชื่น) เป็นผู้มีอำนาจในการให้คุณให้โทษครอบครัวที่ทุกคนในครอบครัวให้ความเกรงกลัวมากที่สุดเพราะเป็นผู้ที่จัดการทุกอย่างในครอบครัว ไม่ชอบใจอุษาลูกสะใภ้ที่มีฐานะต่ำกว่าและแม่ติดหนี้สิน คุณหญิงชื่นใช้ความรุนแรงกับบานเย็นลูกของผู้ชายที่ตนเกลียดแค้นซึ่งตนเลี้ยงดูแบบคนใช้ ต้องการแย่งมรดกของบานเย็น และพรากรลูกของบานเย็น (ยิ่งยง) ต่อมาอุษาได้คบคิดกับทนต์และลงมือกำจัดกิติและคุณหญิงชื่นเพื่อมรดก

ดังตัวอย่างเช่น ครอบครัวนั้นทวดดีในเรื่องกุหลาบไร้หนามที่นั่นทวดดีเกรงว่าเมื่อไปอยู่กับครอบครัวนุชริตามพันธกรรมเพื่อเงิน 30 ล้านบาท จะถูกบังคับให้เรียนหนังสือ ขยายวงสร้อยไม่ส่งเสริมให้นุชริให้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นเพื่อนำวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพที่ดีโดยกล่าวว่า

“แกมีเงินตั้ง 30 ล้าน จะเรียนไปทำไม เดียวมีตัวก็ต้องอยู่บ้าน เรียนไปให้ปวดสมองเปล่า ๆ เครียดแล้วแก่เร็ว ขยายไม่รู้ด้วยนะ”

2) สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่ ในละครโทรทัศน์มีลักษณะดังนี้

(1) สภาพครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ในเรื่องสวรรค์สร้างมีสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะดีปานกลาง ผู้เป็นพ่อ (ทองใบ) มีการศึกษาสูงระดับปริญญาเอกด้านการเกษตร มีความพอเพียงในความเป็นอยู่มาปลูกบ้านในบริเวณชุมชน ปลูกผักปลอดสารพิษและขายให้กับชาวบ้านในชุมชนในราคาสูงกว่าท้องตลาด ส่วนลูกชาย (ทองทิว) อาศัยในคอนโดหรู ชอบใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย และทำงานในบริษัทธุรกิจการสื่อสารที่ใหญ่อันดับหนึ่งของประเทศ มีรถยนต์ขับหรู และรายได้สูงจากตำแหน่งงาน

สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นต่อกันไม่มากนัก เนื่องจากความขัดแย้งกันทางความคิดเห็นหรืออุดมการณ์การใช้ชีวิตที่ต่างกัน ผู้เป็นพ่อมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงเกลียดพวกนายทุน นักธุรกิจ หรือพวกทุนนิยม ส่วนลูกมีการศึกษาดี มีความสามารถทำงานเป็นเลขส่วนตัวของนักรบ ประธานบริษัทการสื่อสารขนาดใหญ่ ที่ทั้งเก่งและมีความสามารถระดับอัจฉริยะ แต่ก็ยังมีเชื้อสายความเป็นพ่อลูกต่อกันจากการที่ลูกมาหาพ่อซื้อขายบำรุงราคาหลายพันบาทมาให้ แต่ถูกพ่อบ่นว่าในการทำงานบริษัททุนนิยมและความฟุ่มเฟือยจากการซื้อขายบำรุงราคาแพงและบอกว่ากินผักมีประโยชน์ก็ช่วยบำรุงร่างกายได้เช่นกัน และบ่นว่าลูกเป็นคนไม่มีน้ำใจอย่างพวกนายทุน แต่ภายหลังพ่อพบว่าความจริงลูกเป็นคนดีมีน้ำใจพยายามช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ และที่ต้องการความสำเร็จในการทำงานในบริษัทใหญ่โตมีชื่อเสียงก็เพื่อให้อพคุณเกิดภาคภูมิใจในตัวลูก

สำหรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สมาชิกในครอบครัวที่จะให้คุณให้โทษแก่สมาชิกคนอื่นในครอบครัว ในครอบครัวนี้มีไม่ชัดเจนที่อยู่ผู้ใด เพราะลูกชายที่โตแล้วทำงานและดำเนินชีวิตอย่างอิสระ ไม่ได้อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันกับพ่อ แต่ลูกชายยังเชื่อฟังคำสั่ง การว่ากล่าวตักเตือนของพ่อ โดยเฉพาะในเรื่องที่ลูกชายควรดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ไม่ตกเป็นทาสของระบบทุนนิยม และให้มีน้ำใจช่วยเหลือคนที่ถูกทำร้ายแบบไม่เป็นธรรม

ดังเช่นในเรื่องสวรรค์สร้าง ทองโบบ่นว่าและไม่ชอบใจกับความเป็นอยู่ที่ติดความ
หุรรหาของลูกชาย

“ฉันบอกให้แกกลับไป ชีวิตฉันพอเพียงไว้... ไม่ได้โลกมากไม่รู้จักพอเห็นเงินเป็นพระเจ้าอย่างแกหรอก ฉันขออยู่อย่างสุขใจแต่ไร้เกียรติ ส่วนแกจะไปไหนก็ไปเหอะ”

(2) สภาพครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ในละครโทรทัศน์เรื่องสวรรค์สร้างและเรื่อง
ไทรโศกมีสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ในเรื่องสวรรค์สร้าง ครอบครัวมีฐานะร่ำรวยมากเป็นที่
รู้จักในวงสังคมจากการเป็นผู้มีชื่อเสียงในฐานะผู้บริหารในบริษัทการสื่อสารขนาดใหญ่เป็นบริษัทที่
ก่อตั้งจากตระกูลของแม่ (คุณหญิงนาฬิกา) มีลูกชาย (นักรบ) เป็นประธานบริษัทที่อายุน้อย เรียนจบ
ต่างประเทศปริญญาหลายใบและได้เกียรตินิยมอันดับ 1 และมีความสามารถระดับอัจฉริยะ อาศัยใน
บ้านใหญ่โต มีคนรับใช้ และสามารถใช้จ่ายอย่างหรูหรา ส่วนน้องสาว (นิมมาน) และลูกชาย (นักคิด)
ฐานะดีแต่ใช้เงินมรดกจนหมดทำงาน เพราะใช้เงินซื้อของราคาแพงเกินความจำเป็น และชอบเที่ยวเตร่
อย่างฟุ่มเฟือย ต้องขอเงินทุนทำธุรกิจส่วนตัวจากพี่สาวหลายครั้งแต่ล้มเหลวเพราะความไม่จริงจังใน
การทำงาน ส่วนในเรื่องไทรโศก ครอบครัวมีฐานะร่ำรวย แต่เนื่องจากแม่ (บานเย็น) เคยยากจนลำบาก
มาก่อนและมีนิสัยไม่ฟุ่มเฟือย สมถะ ไม่เปิดเผยว่าตนเองเป็นเจ้าของที่นาขนาดใหญ่ที่สุดและเป็น
เจ้าของที่ดินในตลาดที่ไทรโศก แต่ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็กที่ไทรโศกตั้งแต่บานเย็นแต่งงาน
สามารถส่งเสียลูกสาวที่นำมาเลี้ยง (ไทรงาม) จนเรียนจบแพทย์ และส่งเงินมาเป็นค่าเล่าเรียนของลูก
ชายที่แท้จริง (ยั้งยง) จนสำเร็จเป็นวิศวกร

สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ในเรื่องสวรรค์สร้างลูกชาย (นักรบ) มีความอบอุ่น
น้อยจากการที่แม่ (นาฬิกา) เลี้ยงอย่างเข้มงวดมาก บังคับให้ลูกเรียนแต่หนังสือไม่เคยให้ออกไปเล่น
ตามประสาเด็ก ไม่มีเพื่อน ทำงานทุกอย่างตามคำสั่งของแม่ แม่ไม่เคยแสดงความรักหรือมี
นันทนาการกับลูก ทุกอย่างของการสื่อสารระหว่างแม่กับลูกมีแต่เรื่องงานและเงิน ทำให้ลูกเกิดความ
ขัดแย้งทางจิตใจ กลายเป็นโรคสองบุคลิกคือ ด้านหนึ่งบางเวลาเป็นคนดีมีเมตตา อีกด้านหนึ่งบาง
เวลาเป็นคนที่ไม่เคยเห็นใจใคร ทุกอย่างต้องทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการดำเนิน
ชีวิตในเวลาต่อมาจนต้องรักษาตนเองและปรับตัวในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมที่ทำให้ชีวิตมี
ความสุขเพิ่มมากขึ้น ส่วนน้องสาว (นิมมาน) กับลูกชาย (นักคิด) ใช้ชีวิตแบบรักความสุขสบาย ตามใจ
และปกป้องลูกชายทุกเรื่อง พี่สาวและหลานชาย (นาฬิกากับนักรบ) จึงมักขัดแย้งกับน้องสาวกับลูกชาย
(นิมมานกับนักคิด) ส่วนในเรื่องไทรโศก ลูกสาว (ไทรงาม) มีความอบอุ่นมากจากการที่แม่เลี้ยงดูลูกมา
ตั้งแต่เป็นทารกให้ความรักและความอบอุ่นเสมือนเป็นแม่ที่แท้จริง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบการให้
เหตุผล ลูกไม่รังเกียจที่มีแม่เป็นโรคเรื้อนและพยายามเรียนจบแพทย์เพื่อกลับมารักษามแม่ อีกทั้งลูก

ยอมเสียสละความสุขของตนเองเพื่อแม่ที่จะคิดมาตนเองในการไม่ต้องการบังคับให้ลูกแต่งงานกับคนที่ไม่ได้รัก แม้ว่าภายหลังจะเปิดเผยว่าไม่ใช่แม่ที่แท้จริง แต่ลูกก็ยังคงรักและนับถือแม่อยู่เช่นเดิม

สำหรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในเรื่องสวรรค์สร้าง สมาชิกในครอบครัวที่จะให้คุณให้โทษแก่สมาชิกคนอื่นในครอบครัว คือ ผู้เป็นแม่ (นายิกา) ที่เป็นคนออกคำสั่งให้ลูกชายต้องเรียนให้เก่ง เก่งทางทำธุรกิจแบบกอบโกยโดยขาดจริยธรรมหรือศีลธรรม ไม่สนใจความเดือดร้อนของพนักงาน ไปทำร้ายผู้ที่กีดขวางประโยชน์ของตนเองทั้งทางร่างกาย จิตใจ ข้าวของ และแม้แต่ชีวิตของผู้อื่น เช่น พนักงานที่เจ็บป่วย/พิการจากการปฏิบัติงาน คู่แข่งทางธุรกิจ คนรักของลูกชาย และน้องสาวกับหลานชายที่นายิกาคิดว่าไม่มีประโยชน์กับตน ส่วนในเรื่องโทรโขก สมาชิกในครอบครัวที่จะให้คุณให้โทษแก่สมาชิกคนอื่นในครอบครัวมีไม่ชัดเจนว่าเป็นผู้ใด เพราะทั้งแม่ (บานเย็น) และลูกสาว (ไทรงาม) ต่างมีความรักความเข้าใจที่ดีต่อกันในการดำเนินชีวิตไปในทางที่เหมาะสมในทางที่งดงาม การที่ลูกยอมกระทำตามที่แม่ถูกบังคับก็เพราะความกตัญญูที่มีต่อแม่ และเห็นความกตัญญูที่แม่มีต่อคนในตระกูลธีระรัตนที่ตนจำเป็นต้องแบ่งเบาความทุกข์ของแม่

ดังเช่นในเรื่องสวรรค์สร้าง นายิกาไล่निมนาน้องสาวและนักคิดหลานชายที่เข้าร่วมประชุมเป็นผู้บริหารแต่ในนามและมาถกเถียงกับนักรบ

“กลับไปได้แล้วทั้งสองคน แล้วไม่ต้องเสนอหน้ามาที่นี่อีก ที่นี่ไม่เหมาะกับพวกเธอ”

นายิกาตวาดไล่

“อย่าคิดว่าจะกีดกันพวกฉันได้ตลอดนะ ยังไงบริษัทนี้ก็เป็นของฉันครึ่งหนึ่ง ฉันจะกลับมาทวงสิทธิ์ของพวกฉันคืนแน่เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม” นิมนานพูดอย่างอาฆาต

(3) สภาพครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน ในละครโทรทัศน์เรื่องกุหลาบไร้หนามและเรื่องโทรโขกมีสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม ครอบครัวอาผู้หญิงสองคนกับหลานชาย (อาใหญ่-อาเล็ก-นัลด้า) มีฐานะร่ำรวย เป็นเศรษฐีผู้ดีเก่า อาใหญ่เป็นครูสอนทำอาหาร อาเล็กดูแลบ้านและหลานชาย หลานชายทำงานเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ อาศัยในบ้านแบบผู้ดีเก่าไม่อวดความร่ำรวย มีความเป็นอยู่ค่อนข้างเรียบง่าย ส่วนในเรื่องโทรโขก ครอบครัวของปู่-หลานสาวบุญธรรมมีฐานะร่ำรวย ปู่เป็นข้าราชการเกษียณที่มียศศักดิ์เป็นพระยา มีชื่อเสียง เป็นเศรษฐีผู้ดีเก่า มีที่นาที่โทรโขกกว่าพันไร่ มีบ้านหลังใหญ่ที่พระนครและโทรโขก มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย

สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว สมาชิกในครอบครัวของอาและหลานชายความอบอุ่นมาก อาทั้งสองเป็นที่นึ่งรักกันมากมักไปไหนด้วยกันตลอด ช่วยกันดูแลหลานชายอย่างใกล้ชิด คอยสังเกตและตักเตือนหลานชายในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมควรกระทำอันจะนำความ

เสียหายมาให้ และคอยให้ความช่วยเหลือกันในเรื่องต่าง ๆ ส่วนครอบครัวของปู่และหลานสาว สมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นมาก ปู่ดูแลหลานสาวคนเดียวอย่างใกล้ชิดแม้ว่าจะไม่ใช่หลานสาวที่แท้จริง คอยปกป้องคุ้มครองชีวิตทางการเลือกดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และตัดเตือนในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมควรกระทำของที่จะนำความเสียหายต่อหลานสาว ส่วนหลานเป็นเด็กดีเชื่อฟังปู่ในการดำเนินชีวิต

ส่วนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในเรื่องกุหลาบไร้หนาม สมาชิกในครอบครัวที่จะให้คุณให้โทษแก่สมาชิกคนอื่นในครอบครัวนี้ไม่ชัดเจนว่าอยู่ที่ผู้ใด เพราะอาทั้งสองและหลานชายต่างมีอิสระในการดำเนินชีวิตของตน เนื่องจากหลานชายมีความประพฤติที่ดีมาโดยตลอด มีตำแหน่งหน้าที่การงานดีที่หลานชายคอยระวังตนอยู่แล้ว อาเพียงแต่ตัดเตือนให้ทันคนระวังในการหลอกลวงจากคนที่ไม่หวังดีหรือคิดหาประโยชน์แม้แต่การเลือกคู่ครอง ส่วนในเรื่องโทรโขก ปู่ไม่ได้ใช้อำนาจมากนักให้อิสระในการดำเนินชีวิตของหลานสาวในการเรียน การคบคน การเลือกคู่ครองอยู่ที่การตัดสินใจของหลานสาวมากกว่า ปู่เพียงแต่คอยให้คำแนะนำ ตัดเตือน และคอยปกป้องหลานสาวจากสิ่งที่ไม่เหมาะสมไม่ควรที่หลานสาวไม่ชอบได้อย่างเข้มแข็ง

ดังเช่นในเรื่องกุหลาบไร้หนาม อาเล็กเตือนนัดดาไม่ให้ยุ่งกับนันทวิ เพราะหมายมั่นนุขรีเป็นหลานสะใภ้

“ตอนนี้หลายอย่างมันเปลี่ยนไปแล้วนะ นันหน่าหายขาดแล้ว ถ้าไม่มีใครอาจจะเหงานตำแหน่งหลานสะใภ้ของอา อาลือกไว้ให้นุขรีคนเดียวเท่านั้น ท่องเอาไว้ให้ขึ้นใจเลยนะ ”

(4) สภาพครอบครัวแต่งงานใหม่ ในละครโทรทัศน์เรื่องตะวันขอแสงมีสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวของสาย-ตะวัน-คร้าว ประกอบด้วย แม่-ลูกสาว-พ่อเลี้ยงครอบครัวมีฐานะยากจน ใช้เรือกระแซงที่เช่ามารับจ้างขนส่งสินค้าและอยู่อาศัย ซึ่งบางครั้งไม่มีงานรับจ้างก็มีความเป็นอยู่ลำบาก ลูกสาวมักจับกึ่งปลาจากแม่น้ำเป็นอาหาร แม่ทำงานหนักจนร่างกายอ่อนแอเจ็บป่วยบ่อย พ่อเลี้ยงช่วยแม่ทำงานบ้างแต่ไม่มีรายได้ที่เป็นหลักของครอบครัวอย่างแม่ ส่วนครอบครัวของท่านตัน-คุณใหญ่-นเรนทร์-พร้อมมิตร-จิตรใส-ตะวัน-พริ้มเพรา ประกอบด้วย พ่อ-แม่เลี้ยง-ลูกชาย 1 คนและลูกสาว 3 คนต่างมารดา-ป้าของตะวัน มีฐานะร่ำรวยมาก เป็นตระกูลผู้ดีเก่าที่มีชื่อเสียงมาก มีบ้านหลังใหญ่บริเวณกว้างขวางตกแต่งสวยงามมาก มีคนรับใช้จำนวนมาก มียานพาหนะ (รถยนต์) การแต่งกายสวยงาม มีความเป็นอยู่ค่อนข้างฟุ่มเฟือย

สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ครอบครัวของตะวันสมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นน้อย สายผู้เป็นแม่พยายามดูแลลูกได้ดี ในการขนสินค้าทำงานหนักจำเป็นต้องหาแรงงานชายที่

มีกำลังมากกว่ามาช่วยการทำงาน สายจึงจำเป็นต้องให้คร่าวมาเป็นสามี แต่คร่าวผู้เป็นพ่อเลี้ยงไม่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่ค่อยสนใจช่วยทำงาน มักบังคับและขโมยเงินเอาเงินจากแม่ไปมาเหล้าเล่นการพนัน ซึ่งเป็นเงินที่เก็บไว้ให้ลูกเรียนหนังสือและใช้ในยามจำเป็น

สำหรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในเรื่องตะวันขอแสง สมาชิกในครอบครัวที่จะให้คุณให้โทษแก่สมาชิกคนอื่นในครอบครัว คือ พ่อเลี้ยง เพราะแม่แต่ยามที่แม่ป่วยก็ไม่มีเงินซื้อยาเพราะถูกพ่อเลี้ยงเอาไปเข้าบ่อน ลูกรีบไปเอาเงินจากพ่อเลี้ยงที่บ่อนเพื่อซื้อยาให้แม่แต่พ่อเลี้ยง ไม่ยอมให้มิหน้าซ้ำยังคิดจะขายลูกสาวให้กับคนในบ่อนอีกด้วย พ่อเลี้ยงมักใช้ความรุนแรงกับแม่ด้วยการตบตี แต่แม่คอยปกป้องลูกอยู่เสมอด้วยสำนึกผิดอยู่เสมอว่าเป็นลูกผู้ดีมีตระกูลที่ต้องมาลำบากกับแม่ จนต่อมาพ่อเลี้ยงเมามากต้องการเงินจากแม่ขู่เชิญเอาเงินไปเข้าบ่อน ทำร้ายแม่และจะทำร้ายลูกจนแม่ทนไม่ได้และใช้มีดแทงพ่อเลี้ยงจนถึงแก่ความตาย แม่ไม่ต้องการให้ลูกมีความผิดไปด้วยจึงขอให้ลูกหนีไป ตนเองอยู่รอดำรงมาเอาตัวไปรับโทษ เหตุการณ์นี้จึงทำให้ครอบครัวเกิดความแตกแยก ส่วนครอบครัวท่านต้นมีภรรยาหลายคน มีคุณใหญ่เป็นภรรยาหลวงซึ่งไม่มีบุตร บุตรในบ้านเกิดจากภรรยาน้อยสองคนแรก มีลูกสาวกับท่านต้น คือ พร้อมมิตรและจิตรโส แต่แม่ของคุณทั้งสองคนประพฤติน่าไม่ดี จนภายหลังถูกขับไล่ออกจากบ้านตั้งแต่ลูกยังเล็ก และภรรยาคนที่ 3 คือ ดวงพร ให้กำเนิดตะวันแต่พร้อมเพราะพี่สาวดวงพรสลับตัวกับนเรนทร์ลูกของสาย แต่ต่อมากุณใหญ่มาพบเอ็นดู และรักตะวันมากจนรับเป็นบุตรบุญธรรม ก่อนที่สุดท้ายเรื่องถูกเปิดเผยว่าตะวันเป็นลูกที่แท้จริงของดวงพร คุณใหญ่จึงมีฐานะเป็นแม่เลี้ยงที่คุณดูแลทั้ง 3 คน ซึ่งพี่น้องต่างคนมักหาเรื่องกลั่นแกล้งใส่ร้ายกันตะวันอยู่เสมอ และพี่น้องมักทะเลาะกันเอง และไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ ส่วนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สมาชิกในครอบครัวที่จะให้คุณให้โทษแก่สมาชิกคนอื่นในครอบครัว จำแนกได้จากอำนาจที่ให้คุณมาจากคุณใหญ่ซึ่งเป็นแม่เลี้ยงของคุณ ๆ ทั้งหมดที่คอยให้ความช่วยเหลือ ดูแลคุณแต่ละคนให้ดีเท่าที่ตนจะทำได้อย่างยุติธรรม ไม่เคยได้รับการคำครหาจากผู้ใดว่ารังแกคุณเลี้ยง ใช้อำนาจในทางที่ให้คุณ ส่วนอำนาจที่ให้โทษแก่สมาชิกในครัวเรือนมาจากนเรนทร์ซึ่งมีความโลภจากทรัพย์สินมรดกของท่านต้นและคุณใหญ่ที่ต้องการครอบครองแต่ผู้เดียว และเชื่อตามการส่งเสริมจากผู้เป็นป้าให้พยายามแย่งชิงมรดกทุกอย่างจากทุกคน จนกระทั่งทั้งสองร่วมมือกันในการปองร้ายทุกคนในบ้านและคนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ

ดังเช่น คร่าวพ่อเลี้ยงแย่งเอาเงินจากสายไปเข้าบ่อนและดื่มเหล้า ตะวันขอร้องแต่คร่าวแย่งเงินไปได้และกล่าวว่า

“เรื่องของแม่เอ็งไม่เกี่ยวกับข้า แล้วก็เลิกเรียกข้าพ่อได้แล้ว ข้าไม่ใช่พ่อเอ็ง พ่อเอ็งมัน เป็น ไอ้จี้แพ้ยั่วหัวไปไหนก็ไม่รู้”

การสะท้อนและประกอบสร้างสภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์

ในครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์มีสภาพเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ดังลักษณะต่อไปนี้

1. การสะท้อนสภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์

1.1 สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ละครโทรทัศน์ได้สะท้อนถึงความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์จากฐานะที่ต่างกัน ที่มีทั้งลักษณะครอบครัวที่มีฐานะยากจน ปานกลาง และร่ำรวย มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามฐานะ ครอบครัวร่ำรวยมีสภาพบ้านเรือนใหญ่โตสวยงามมาก ไม่ลำบากในความเป็นอยู่จากสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้สุขสบาย ครอบครัวที่ร่ำรวยมีทั้งการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยและประหยัด หรือจำเป็นต้องใช้จ่ายก็ใช้ในทางธุรกิจ ส่วนครอบครัวที่ยากจนมีรายได้ไม่มีพอเพียงในการเลี้ยงดูคนในครอบครัว จนพลาดพลั้งต้องกระทำผิดจนสังคมไม่ยอมรับในพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน เช่น สามิทำร้ายนายทุนเงินกู้ถึงแก่ความตายและต้องติดคุก จนนำไปสู่การเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และครอบครัวฐานะปานกลางเมื่อมีเงินมรดกมากแต่ใช้เงินไม่เป็นเงินมรดกต้องหมดไปอย่างรวดเร็วไม่เกิดประโยชน์มากนัก และครอบครัวล่มสลาย

1.2 สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ไม่ว่าจะ เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์หรือครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ต่างเป็นได้ทั้งครอบครัวที่มีบรรยากาศอบอุ่นและไม่อบอุ่น มีปัจจัยบางประการที่ทำให้ครอบครัวทั้งสองประเภทเป็นครอบครัวที่มีความสุขและไม่มีความสุข อาทิ ความไม่พอใจและขัดแย้งกับสมาชิกใหม่ของครอบครัว เช่น ลูกสะใภ้ ความอิจฉาริษยาของญาติพี่น้อง โดยเฉพาะพี่น้องต่างมารดา การแก่งแย่งมรดกของลูก ๆ ที่ทำให้ความสัมพันธ์เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง นอกจากนี้ครอบครัวที่สมบูรณ์หรือครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ที่มีฐานะดีหรือไม่ดีต่างก็มีความขัดแย้งในครอบครัว โดยครอบครัวที่สมบูรณ์มักไม่มีความสุขจากสมาชิกที่ใหม่ เช่น ลูกสะใภ้ หรือลูกเลี้ยง ส่วนครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ไม่มีความสุขจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอยู่แล้ว และยังเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่จากสมาชิกในครอบครัว และความพอเพียงเป็นสิ่งที่ทำให้ไม่ว่าครอบครัวรูปแบบใดก็สามารถมีความสุขได้ อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจในครอบครัวยังคงเป็นพ่อ แม่ และญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว เด็กหรือลูกหลานบางคนต่อต้านการใช้อำนาจของลูกหลานต่อผู้ใหญ่ในการโต้แย้ง แต่สุดท้ายผู้อาวุโสเป็นผู้ที่สามารถใช้อำนาจในการปกครองสมาชิกในครอบครัว

2. การประกอบสร้างสภาพครอบครัว จากการศึกษาครอบครัวที่สมบูรณ์ที่เป็นครอบครัวเดี่ยวในละครโทรทัศน์

2.1 สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ละครโทรทัศน์ได้ประกอบสร้างให้เห็นถึงความสุขของสมาชิกในครอบครัว จากสภาพความเป็นอยู่ที่มีฐานะต่างกันในแต่ละระดับ ครอบครัว

ที่ยากจนมีปัญหาขัดข้องทางการเงินอยู่เสมอ ส่วนสมาชิกในครอบครัวที่ร่ำรวยและมีความฟุ่มเฟือย มักใช้จ่ายในด้านอุปโภค บริโภค หรือการรับประทานอาหารในห้างร้านใหญ่หรู หรือใช้สินค้ายี่ห้อดัง ราคาแพง เป็นการแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและทางสังคมที่ดีหรือไม่ดีของครอบครัว

2.2 สภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว สภาพครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีและไม่ดี ต่างสามารถมีความอบอุ่นในครอบครัวแบบพอเพียงก็จะประสบความสำเร็จ ส่วนมากครอบครัวที่มีฐานะดีมีปัญหาความขัดแย้งกันของสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการแก่งแย่งมรดก ความรัก หรือมาจากบุคคลภายนอกที่เข้ามาอยู่ในครอบครัวดั้งเดิมซึ่งมักมาจากลูกสะใภ้ ส่วนครอบครัวที่มีฐานะไม่ดีปัญหามาจากการเงิน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ดุด่าการพนัน ดุด่าสุรา ความขัดแย้งกันมักพบในครอบครัว เช่น พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง หรือญาติพี่น้อง และการแสดงความขัดแย้งค่อนข้างรุนแรงมากจนถึงแก่ชีวิต และยังคงประกอบสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับลูกสะใภ้โดยเฉพาะลูกสะใภ้ที่มีฐานะด้อยกว่าครอบครัวของสามี

ข้อสรุปจากการเข้ารหัสความหมายสถานภาพครอบครัว

ในเรื่องสภาพครอบครัวเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจมีการสะท้อนลักษณะของระบบการบริโภคแบบทุนนิยม ซึ่งแสดงถึงลักษณะอุดมการณ์แบบทุนนิยมที่เน้นวัตถุหรือเงินทอง เป็นการกระตุ้นความโลภและเน้นประโยชน์ส่วนตน ทุนนิยมมีทัศนะว่าความเห็นแก่ตัวเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมให้มาก ๆ เพื่อจะได้เกิดความเจริญ ในด้านความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของครอบครัว อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของครอบครัวจะอบอุ่นหรือไม่ หรือมากน้อยเพียงใด

ส่วนสภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว ยังขึ้นอยู่กับการใช้ภาษาที่ทำการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งการสื่อสาร (communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยการสื่อสารอาจแบ่งเป็นการสื่อโดยใช้คำพูด (verbal communication) และการสื่อโดยไม่ใช้คำพูด (nonverbal communication) หรือการแสดงออกทางพฤติกรรม การสื่อสารทางลบจะแสดงออกทั้งภาษาคำพูดและท่าทาง ในภาษาคำพูด เช่น คลุมเครือ เข้ากั้เข้าการ สั่งสอน ประชด กล่าวหา เปรียบเทียบ ดิ บ่น คำว่าด้วยการใช้คำหยาบ/ไม่สุภาพ เป็นต้น ในภาษาท่าทาง เช่น การจ้อง และมองอย่างไม่เหมาะสม สีหน้าบึ้งตึง เฉยเมย เพิกเฉย ท่าทีเย็นชา ขาดความใกล้ชิด ไม่มีการปฏิสัมพันธ์โดยการสัมผัส เป็นต้น รวมทั้งการให้เวลาที่เพียงพอแก่สมาชิกครอบครัว และการมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีตามบรรทัดฐานของสังคม

ทั้งนี้สภาพครอบครัวในด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสภาพความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์เป็นการประกอบสร้างลักษณะของอุดมการณ์แบบทุนนิยมที่ต้องทำให้สังคมไทยที่เคยอยู่กันแบบสันโดษเรียบง่าย และเคยมีความสงบสุขร่มเย็นแบบง่าย ๆ ต้องถูกกระแสนิยมของระบบทุนนิยมบริโภคนิยมโหมกระหน่ำ ให้กลายเป็นสังคมที่มีแต่ความโลภ เห็นแก่ตัว ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ที่

ลอกเลียนแบบสังคมนักธุรกิจ คือมีความรู้สึกรักอยากให้ความเป็นอยู่ของตนเองสูงขึ้นจนเกินตัว โดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการหารายได้ที่มีขอบเขตจำกัด อันนำไปสู่ภาวะหนี้สินล้นตัว ขยายความต้องการในการบริโภคสินค้า และอาจเป็นผลให้แต่ละครอบครัวในสังคมต้องดิ้นรนเอาตัวรอด ไม่เอื้อเฟื้อต่อกันจากภาวะเศรษฐกิจทุนนิยมที่ตึงเครียด ต้องแข่งขันตลอดเวลา และทำให้ความสัมพันธ์ ความอบอุ่น และความเป็นปึกแผ่นของสมาชิกในครอบครัวและสังคมเสื่อมลง จากการแยกตัวจากครอบครัวเพื่อไปประกอบอาชีพตามอุดมการณ์ที่แตกต่างกันทางความคิดของระบบทุนนิยมกับความพอเพียงแบบดั้งเดิม ส่งผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัวและทำให้เกิดปัญหาในสังคมได้ง่าย

4.1.3 ค่านิยมของครอบครัวในละครโทรทัศน์

จากการศึกษาค่านิยมของครอบครัวในละครโทรทัศน์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ความรักความเข้าใจ การให้เกียรติ ความซื่อสัตย์ ความอดทน การอบรมเลี้ยงดู ความกตัญญู การเป็นแบบอย่างที่ดี ความเมตตากรุณา การเคารพเชื่อฟัง ความสามัคคี และความเกื้อกูลกัน โดยจำแนกสมาชิกของครอบครัวใน 3 กลุ่มตามความสัมพันธ์ ได้แก่ สามี-ภรรยา พ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูก/เด็ก และพี่-น้อง ซึ่งมีค่านิยมในละครโทรทัศน์แต่ละด้านดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่านิยมของครอบครัวในกลุ่มสมาชิกครอบครัว

กลุ่มสมาชิกครอบครัว	ค่านิยมของครอบครัว							
1. สามี-ภรรยา	1. ความรักความเข้าใจ 3. การให้เกียรติ	2. ความซื่อสัตย์ 4. ความอดทน						
2. พ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูกหลาน/เด็ก	<table border="0"> <tr> <td>พ่อแม่/ผู้ใหญ่</td> <td>1. ความรักความเข้าใจ 3. การเป็นแบบอย่างที่ดี</td> <td>2. การอบรมเลี้ยงดู 4. ความเมตตากรุณา</td> </tr> <tr> <td>ลูกหลาน/เด็ก</td> <td>1. ความกตัญญู</td> <td>2. การเคารพเชื่อฟัง</td> </tr> </table>		พ่อแม่/ผู้ใหญ่	1. ความรักความเข้าใจ 3. การเป็นแบบอย่างที่ดี	2. การอบรมเลี้ยงดู 4. ความเมตตากรุณา	ลูกหลาน/เด็ก	1. ความกตัญญู	2. การเคารพเชื่อฟัง
พ่อแม่/ผู้ใหญ่	1. ความรักความเข้าใจ 3. การเป็นแบบอย่างที่ดี	2. การอบรมเลี้ยงดู 4. ความเมตตากรุณา						
ลูกหลาน/เด็ก	1. ความกตัญญู	2. การเคารพเชื่อฟัง						
3. พี่-น้อง	1. ความสามัคคี	2. ความเกื้อกูลกัน						

จากตารางที่ 4.3 ค่านิยมของครอบครัวจำแนกตามลักษณะของกลุ่มสมาชิกครอบครัวในละครโทรทัศน์ ได้ดังนี้

1) ค่านิยมครอบครัวของสามี-ภรรยา

สามี-ภรรยาที่มีรูปแบบครอบครัวที่สมบูรณ์ในละครโทรทัศน์มีค่านิยมสำคัญ ได้แก่ ความรักความเข้าใจ ความซื่อสัตย์ การให้เกียรติ และความอดทน

(1) ค่านิยมด้านความรักความเข้าใจ ความรักของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกันระหว่างสามีกับภรรยา ต้องมีการให้ต่อกันด้วยความเสียสละเสมอ ๆ สามีภรรยาต้องเข้าใจและยอมรับว่า ความรัก คือ การให้ตัวเราเองแก่กันและกัน ต้องหาโอกาสและวิถีทางที่จะทำคุณประโยชน์ให้แก่กันเสมอด้วยความจริงใจและด้วยความยินดี ไม่เห็นแก่ตัวหรือเอาความต้องการของตนเป็นใหญ่

ในละครโทรทัศน์สามี-ภรรยา ต่างมีความรักความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างสามีภรรยา หรืออยู่กันจนกระทั่งสามีตายไปตอนที่ลูก ๆ โตแล้วจึงไม่ได้มีสามีใหม่ (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) แต่บางครอบครัวฐานะไม่ดีสามีติดคุกนานลูกยังเล็กจึงจำเป็นต้องหาสามีใหม่เพื่อช่วยในการทำงานรับจ้างขนของทางเรือซึ่งสามีเก่าก็เข้าใจ หรืออีกครอบครัวแม้ว่าสามีต้องการภรรยาใหม่เพื่อมีทายาท ภรรยาหลวงก็เข้าใจและอนุญาตตามที่สามีต้องการโดยไม่ขัดขวาง (ในเรื่องตะวันขอแสง) ส่วนคู่สามีภรรยาที่มีอายุน้อย ดังเช่น ร้อยโทสารดีกับนันทวดี มักมีความขัดแย้งกันจากความรักและความเข้าใจที่ยังมีต่อกันไม่มาก (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม)

(2) ค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ ความรักของสามีภรรยา ต้องขึ้นอยู่กับ “การกระทำ” ที่ออกมาจากใจที่ซื่อสัตย์ซื่อ ด้วยความตั้งใจที่ดี สามีไม่ประพฤตินอกใจภรรยา คือการไปมีเมียช้อยนอกบ้าน หรือเที่ยวเตร่หาความสำราญกับหญิงบริการ และภรรยาไม่ประพฤตินอกใจสามี คือไม่คบชู้ หรือปันใจให้ชายอื่น ซื่อสัตย์ต่อสามีคนเดียว

ด้านความซื่อสัตย์ สามี-ภรรยา ระหว่างการครองคู่ชีวิตร่วมกันในละครโทรทัศน์ สามีภรรยาส่วนมากไม่มีผู้ชายหรือผู้หญิงคนอื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม จะมีบ้างสำหรับผู้ชายเจ้าชู้ที่มักกระทำตนที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม หรือบางครอบครัวภรรยาไปมีผู้ชายคนอื่นอีกเพราะเป็นแฟนเก่าและเป็นพ่อที่แท้จริงของลูก (ในเรื่องโทรทัศน์)

(3) ค่านิยมด้านการให้เกียรติ การมีชีวิตคู่เป็นการตอบสนองความปรารถนาในส่วนลึกของจิตใจในด้านของความรัก การยอมรับ และความรู้สึกว่าตนมีความหมายและมีคุณค่าต่อกันและกัน ผู้ชายถือเรื่องศักดิ์ศรีเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนผู้หญิงจะถือว่าความรักสำคัญมากกว่าเกียรติยศและศักดิ์ศรี การให้เกียรติจึงเป็นการแสดงให้เห็นอีกฝ่ายหนึ่งรู้ว่าเป็นคนสำคัญสำหรับคุณ เป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีความหมาย เคารพในความเป็นเขาทั้งความคิด การกระทำในฐานะบุคคลหนึ่งที่มีศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์และในฐานะคู่ชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นการยอมรับกันในความเสมอภาคแห่งค่านิยม

ของสมาชิกคนอื่น ๆ หมายความว่า สมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือลูกจะมีการยอมรับในความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าเทียบกันและจะไม่ปฏิบัติต่อกันอย่างเหยียบย่ำดูแคลน ทุกคนยอมรับในความแตกต่างของคนอื่นๆ และชื่นชมในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้ การยอมรับและให้เกียรติ ยังมีความหมายไปถึงการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของสมาชิกครอบครัวทุกคน

ในละครโทรทัศน์การให้เกียรติหรือการให้ความสำคัญของสามีภรรยาที่มีต่อกันมีทั้งให้เกียรติและไม่ให้เกียรติ ไม่มีการใช้ความรุนแรงของสามีต่อภรรยา แต่มีการใช้ความรุนแรงจากสามีใหม่ (ในเรื่องตะวันขอแสง) มีทั้งการใช้ความรุนแรงของสามีต่อภรรยาและภรรยาต่อสามี จนถึงแก่ชีวิต (ในเรื่องไทรโศก) หรือการที่ภรรยายินดียอมรับฟังความคิดเห็นและกระทำตามความต้องการของสามี หรือแม้แต่การที่สามีเสียชีวิตแล้วได้ให้เงินมรดก 30 ล้านบาทแก่ลูกสาวของภรรยาเก่าที่สามีส่งค่าเลี้ยงดูให้ตลอด ซึ่งภรรยาที่อยู่ด้วยมิได้คัดค้าน ทั้งที่มีแม่สามีคอยคัดค้านอยู่เสมอ (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) หรือการที่ภรรยาถูกลูกสามีที่ไม่มีความสามารถในการทำงานเท่าเทียมหรือดีกว่าเธอ (ในเรื่องสวรรค์สร้าง)

(4) ค่านิยมด้านความอดทน ความอดทนคือการห้ามจิตใจ เมื่อได้พบกับเหตุการณ์อันจะก่อให้เกิดเรื่องหรือแสดงกิริยาที่ไม่ดีออกมา ไม่หุนหันพลันแล่น อดทนต่อความยากลำบาก ในขณะที่ทำงาน ไม่เห็นแก่ความร้อนหนาว อดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ทรมานทรมายจนเกินไป และอดทนต่อความเจ็บใจในเมื่อคนอื่นทำสิ่งที่ไม่น่าพอใจให้แก่ตน ไม่ควนโกรธ โดยเฉพาะกับคนในครอบครัว นั่นคือ อดทนต่อการอยู่ร่วมกันของสามีภรรยา

ส่วนในด้านความอดทนของครอบครัวในละครโทรทัศน์ สามีภรรยาต้องอดทนต่อความยากลำบากหรือบางครั้งต้องอดมือกินมือ (ในเรื่องตะวันขอแสง) หรืออดทนต่อการอยู่ร่วมกับครอบครัวสามีในฐานะลูกสะใภ้ และลูกสะใภ้สามารถประคับประคองให้ครอบครัวมีความสุขถ้าเป็นลูกสะใภ้ที่แม่สามีพอใจ ที่สำคัญลูกสะใภ้สามารถอดทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวโดยเฉพาะแม่ของสามีและ/หรือมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ในทางตรงกันข้ามถ้าลูกสะใภ้ไม่สามารถอดทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวและ/หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม โดยเฉพาะคู่สามีภรรยาที่มีอายุน้อย ดังเช่น ร้อยโทสารัตถ์กับนันทวดี มักมีความขัดแย้งกันจากความรักและความเข้าใจที่ยังมีต่อกันไม่มาก ไม่อดทนต่อกัน โดยเฉพาะฝ่ายหญิง (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม)

2) ค่านิยมครอบครัวของพ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูกหลาน/เด็ก

ค่านิยมสำคัญของพ่อแม่/ผู้ใหญ่มีต่อลูกหลาน/เด็กทั้งครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ในละครโทรทัศน์ ได้แก่ ความรักความเข้าใจ การอบรมเลี้ยงดู การเป็น

แบบอย่างที่ดี และความเมตตากรุณา ส่วนค่านิยมสำคัญของลูกหลาน/เด็กที่มีต่อพ่อแม่/ผู้ใหญ่ ได้แก่ ความกตัญญูและการเคารพเชื่อฟัง

(1) ค่านิยมด้านความรักความเข้าใจ ความรักความเข้าใจของพ่อแม่กับลูกหรือผู้ใหญ่ กับเด็ก หัวหน้าครอบครัวควรมีความรักความเข้าใจในสมาชิก มีความเมตตา เอื้อเพื่อ เสียสละให้อภัยและเอื้ออาทรต่อสมาชิกในครอบครัวทุกคน ไม่ลงโทษต่อสมาชิกในครอบครัวด้วยวิธีที่รุนแรง ไม่แสดงกิริยาข่มขู่ หรือทำให้บุคคลในครอบครัวอับอาย ให้ความรักความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ให้ความรักอย่างเหมาะสม ไม่ตามใจลูกหลานมากเกินไป และพ่อ/แม่/ผู้ใหญ่ก็ควรให้เกียรติด้วยการเชื่อในสิ่งที่ลูกหลานกระทำ/ไม่กระทำการในสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีหรือวงศ์ตระกูล แต่บางครอบครัวถ้ามีความแตกต่างทางความคิดที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน การให้เกียรติก็อาจลดน้อยลง

ในละครโทรทัศน์หลายเรื่อง ครอบครัวที่สมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูก/เด็ก ทุกคนในครอบครัวเดียวกันมีความรักใคร่กลมเกลียวกันดี มีความอบอุ่นไม่ว่าจะมีฐานะความเป็นอยู่แบบใด พ่อแม่/ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวให้ความเข้าใจรักใคร่เอาใจใส่ต่อลูกหลาน/เด็ก ให้กำลังใจ ปกป้อง ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี แต่บางครอบครัวแม่และยายไม่ใส่ใจลูกหลานเท่าที่ควร เช่น หนีเจ้าหน้าที่เอาตัวรอดก่อนทิ้งลูกหลานไว้เผชิญเจ้าหน้าที่ของยาย (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม)

นอกจากนี้พ่อหรือแม่/ผู้ใหญ่-ลูก/เด็ก ที่มีลักษณะตรงข้ามกับครอบครัวที่สมบูรณ์ ในลักษณะที่พ่อแม่หรือผู้ใหญ่มีการเลิกราหรือหย่าร้างกันทำให้ลูกหรือเด็กขาดพ่อหรือขาดแม่ ซึ่งทำให้โครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่คือ ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพังหรือครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวทั้งสองประเภทนี้ลูกมักมีความขัดแย้งกับพ่อหรือแม่ทางด้านความรักที่แสดงต่อกันน้อยหรือไม่ได้แสดงต่อกัน ความไม่เข้าใจถึงการดำเนินชีวิตหรือการทำงานที่ขัดแย้งกันทางความคิดและอุดมการณ์ เช่น การที่ทองใบผู้เป็นพ่อมักบ่นว่าทองใบลูกชายจนไม่ได้อยู่ด้วยกัน จากการที่พ่อไม่เข้าใจความคิดของลูกที่ต้องการทำงานบริษัทใหญ่โต ตำแหน่งดี เงินเดือนสูง มีรถยนต์ขับ อยู่คอนโดหรู มักมาเยี่ยมพ่อและเอาอาหารเสริมราคาแพงมาให้พ่อเพื่อให้พ่อกุมิใจ แต่พ่อไม่เข้าใจบ่นว่าความฟุ่มเฟือยต่างอุดมการณ์กับพ่อที่อยู่แบบพอเพียง (ในเรื่องสวรรค์สร้าง) บางครอบครัวไม่มีพ่อแม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่ญาติผู้ใหญ่ให้ความรักความเข้าใจ เอาใจใส่ ปกป้องหลานเป็นอย่างดี มีความอบอุ่นดังเช่น เด่นดาวที่อาศัยอยู่กับพระยาสงครามในฐานะปู่กับหลาน (ในเรื่องโทร โศก) ส่วนครอบครัวที่แต่งงานใหม่ พ่อเลี้ยงมักก่อให้เกิดปัญหาให้กับครอบครัวจากการหลงมัวเมาในอบายมุขจนไม่ค่อยทำงาน ส่วนแม่เลี้ยงคอยดูแลเอาใจใส่ลูกเลี้ยงอย่างดี (ในเรื่องตะวันขอแสง)

(2) ค่านิยมด้านการอบรมเลี้ยงดู การที่เด็กได้รับการอบรมจากครอบครัวและการให้การศึกษาในครอบครัว มีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพของคนและบุคลิกภาพ ซึ่งรวมทั้งค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน วิธีชีวิตของสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวเป็นเป้าหมายของความคิด ค่านิยมต่าง ๆ ที่สำคัญ ซึ่งพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีเวลาให้กับลูกหลานเสมอ รับฟัง ให้โอกาสลูก/เด็กได้พูดแสดงความคิดเห็นความรู้สึก รวมทั้งซักถาม และให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้การศึกษาและการอบรมบุตรหลานหรือบุคคลในครอบครัว ทั้งด้านจริยธรรม คุณธรรม การอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ครอบครัวในละครโทรทัศน์มีการอบรมเลี้ยงดูทุกรูปแบบ ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กที่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคมและพฤติกรรมของเด็กที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคม หรือมีการกระทำในทางที่ดีหรือไม่ดี เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจต่อลูกหลาน ทำให้ลูกหลานไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะด้านจริยธรรม คุณธรรม จึงก่อให้เกิดความยุ่งยาก เต็มครี้อันต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อผู้อื่น เช่น กิติและเกียรติกร(ในเรื่อง ไทร โศก) และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างเช่น นเรนทร์ (ในเรื่อง ตะวันขอแสง) ตรงข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ด้วยการใช้ความรัก ให้เหตุผล เช่น ไทรงาม (ในเรื่อง ไทร โศก) จึงทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม หรือการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมของคุณหญิงนาฬิกาที่มีต่อนักรบ ที่ต้องเป็นคนเก่งทำงานให้ร้ายตามที่แม่สั่งโดยขาดคุณธรรม จนนักรบป่วยเป็นโรคสองบุคลิก เพราะส่วนลึกของจิตใจได้รับความอ่อนโยนจากผู้เป็นพ่อที่เสียชีวิตไปแล้ว จนเกิดความขัดแย้งในตัวเอง (ในเรื่อง สวรรค์สร้าง)

(3) ค่านิยมด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ระบายอารมณ์กับบุตรหลาน ไม่นินทาให้ร้ายผู้อื่น ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข และเป็นคนดีในสังคม เช่น รู้จักคุณค่าของการประหยัด อดทน และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นต้น เป็นตัวแบบในการสร้างวินัยให้แก่เด็ก คือ “ไม่ “ดิ่ง” หรือ “หย่อน” เกินไป ปกครองลูกด้วยความเข้าใจและใช้เหตุผล คอยกำกับดูแลลูกหลาน เด็ก ๆ แม้จะต้องการอิสระบ้าง แต่เด็กก็ต้องการให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ทิศทางแก่เขา

ในละครโทรทัศน์พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่มีทั้งผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคมของลูกหลาน ดังเช่น นุชรีได้แบบอย่างที่เป็นคนดีจากการอบรมสั่งสอนของแม่และความขยันหมั่นเพียรมาจากผู้เป็นยาที่แม่จะร้ายแต่ยังคงทำขนมขายและฝึกให้ลูกหลานช่วยทำ (ในเรื่อง กุหลาบ ไร่หนาม) และบางครอบครัว พ่อ/แม่/ญาติผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่ลูกหลาน ซึ่งอาจทำให้ลูกหลานนำไปเป็นแบบอย่างที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตาม

บรรทัดฐานของสังคมหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการดำเนินชีวิต โดยผ่านกระบวนการสังคม ประกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่มีรูปแบบแตกต่างกัน เช่น ชายติเคการพนันและแม่ทำงานเป็นผู้หญิง กลางคืนที่ไม่ได้ทำแบบอย่างดีนัก อีกทั้งแม่และยายไม่ส่งเสริมลูกหลานในเรื่องการเรียน ให้มีการศึกษาน้อยตามอย่างตน

(4) ค่านิยมด้านความเมตตากรุณา เป็นหลักสำคัญที่สมาชิกในครอบครัวพึงมีแก่กัน โดยเฉพาะผู้ใหญ่มีต่อเด็ก “ความเมตตา” ได้แก่ ความปรารถนาดีหรือความหวังดีที่จะให้คนอื่นมีความสุข “ความกรุณา” หมายถึงความสงสารปรารถนาจะช่วยให้คนอื่นพ้นทุกข์ เมื่อลูกหลาน ประสบความทุกข์ทรมานจากความผิดพลาดในขณะนั้น ควรหยุดเพ่งพินิจความไม่ดีของเขาเป็นการชั่วคราว แต่หันไปให้ความสนใจต่อความทุกข์ร้อนของเขาเพื่อดูแลกัน ในยามเกิดปัญหาและอุปสรรค ช่วยประคับประคองให้อีกฝ่ายหนึ่งผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคไปได้

พ่อแม่/ผู้ใหญ่ในละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์หรือครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีทั้งการมี/ไม่มีความเมตตากรุณา กรณีผู้ที่ไม่เมตตากรุณาปกป้องลูกหลานให้พ้นภัยจากผู้ปองร้าย ตัวอย่างเช่น แม่และย่าคอยปกป้องนุชริจากการถูกนันทวดักดันแก๊งหรือทำร้าย (ในเรื่อง กุหลาบไร้หนาม) และ ไม่มีความเมตตากรุณาต่อเด็กหรือมีการใช้อำนาจที่รุนแรงกับบ้านเย็นตั้งแต่เด็กจนโตจากสาเหตุเกลียดชังพ่อของเด็กที่ตนเองเคยหลงรัก (ในเรื่อง ไทร โศก) หรือการที่คุณหญิง นายิกาแม่ของนักรบขาดความเมตตากรุณา กับลูกชายของตนเองและกั้นแก๊งครอบครัวคนรักของลูกชาย เพื่อบังคับให้ลูกชายแต่งงานกับลูกสาวของคนที่มีอำนาจทางธุรกิจ (ในเรื่อง สวรรค์สร้าง)

3) ค่านิยมครอบครัวของลูกหลาน/เด็ก-พ่อแม่/ผู้ใหญ่

ค่านิยมสำคัญของลูกหลาน/เด็กที่มีต่อพ่อแม่/ผู้ใหญ่ ได้แก่ ความกตัญญูและการเคารพเชื่อฟัง

(1) ค่านิยมด้านความกตัญญู ความกตัญญูเป็นเครื่องส่งเสริมให้คนเราประสบความสำเร็จในชีวิต การรู้จักทดแทนบุญคุณถือว่าเป็นสิ่งประเสริฐที่สุดที่มนุษย์พึงมี เด็กควรกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้สูงอายุในครอบครัว หรือผู้มีพระคุณ การตอบแทนผู้มีพระคุณนั้นมีหลายแบบ ความคิดเทิดทูนในทางที่ดี การใช้วาจาตรงมายกย่องให้เกียรติ และการตอบแทนด้วยเงินทอง สิ่งของ ดังนั้นความคิดที่ว่าต้องจ่ายเงินตอบแทนพระคุณหรือทำงานทดแทนคุณ มิใช่วิถีเดียวของการแสดงความกตัญญู แม้ไม่มีเงินทอง สิ่งของ ก็อาจตอบแทนด้วยวาจาไพเราะหรือจิตใจที่ตั้งมั่นในการคิดถึงผู้มีพระคุณได้ อีกอย่างหนึ่งการตอบแทนพระคุณด้วยการทำละเมียดกุศลหรือศีลธรรมอันดีในสังคมอันสร้างเสริมความดีศรีแก่คนกลุ่มอื่นเพื่อผลประโยชน์หรือความสุขของผู้มีพระคุณไม่ว่าเขาจะร้องขอหรือไม่ก็ตาม มิใช่การแสดงความกตัญญูตามหลักพุทธศาสนาเพราะเป็นการทำชั่วและบาปซึ่งส่งผลกรรมให้ผู้มีพระคุณและผู้กระทำด้วย

ละครโทรทัศน์หลายเรื่อง ได้สอดแทรกเรื่องความกตัญญูเข้าไปในการดำเนินชีวิต อาทิ ความกตัญญูของบานเย็นต่อผู้ที่เลี้ยงดูตนมา แม้ว่าจะถูกเลี้ยงดูแย่กว่าคนรับใช้ ถูกเขี่ยขี้ ใช้อำนาจที่รุนแรงทั้งทางกาย วาจา และใจ จากคุณหญิงชื่นและคนในตระกูลของคุณหญิง เช่น ลูกชาย ลูกสะใภ้ ในการบังคับให้บานเย็นทำขเว่นสิ่งที่ผิดศีลธรรมที่เธอทำไม่ได้ หรือการบังคับลูกสาวให้แต่งงานกับคนที่ไม่รัก ซึ่งบานเย็นยอมฆ่าตัวตายดีกว่า และลูกสาวที่เธอนำมาเลี้ยงสำเร็จวิชาแพทย์เพื่อมารักษาแม่ บานเย็นที่เป็นโรคเรื้อนและยอมแต่งงานเมื่อรู้ว่าแม่ถูกบังคับจนต้องฆ่าตัวตาย (ในเรื่อง ไทร โศก) แต่มีบางเรื่อง que แสดงถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณที่เลี้ยงดูตนมาอย่างดีแบบลูก จากความต้องการมรดกในการทำร้ายจนถึงชีวิต อย่างเช่น นเรนทร์ ซึ่งตรงข้ามกับความกตัญญูของตะวันที่มีต่อคุณใหญ่ ที่คอยปกป้องเผ่าคุณใหญ่จนตัวเองได้รับอันตราย และเมื่อตะวันได้ครอบครองบ้านเดชาบดินทร์ก็ได้ดูแลพ่อแม่ชาวเรือยังคงเป็นเหมือนเป็นพ่อแม่ที่แท้จริงของตนให้อยู่อย่างสุขสบาย (ในเรื่อง ตะวันขอแสง)

(2) ค่านิยมด้านการเคารพเชื่อฟัง เด็ก ๆ จะถูกสอนให้เคารพผู้ใหญ่ เชื่อฟังผู้ใหญ่ ลูกหลานที่ดีควรเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ในบ้านทุกคนหรือผู้ปกครอง ควรมีพฤติกรรมการแสดงออกด้วยความอ่อนน้อมทั้งในด้านการใช้ภาษาและมีกริยามารยาทตามระเบียบประเพณีไทย มีสัมมาคารวะ มีมารยาทในการพูด ไม่แสดงกิริยาหยาบกระด้างต่อผู้อาวุโส และต่อบุคคลในครอบครัว ด้วยความรักและเคารพ เพราะเข้าใจในความปรารถนาที่ดี มุ่งหวังให้ลูกหลานนำไปปฏิบัติเพื่อความสำเร็จในอนาคต ควรมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้สั่งสอนอบรม

ละครทุกเรื่องสอนให้เด็กต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่/ญาติผู้ใหญ่ในการประพฤติตนตามบรรทัดฐานของสังคม จะประสบความสำเร็จและความสุขในตอนท้าย ตัวอย่างเช่น นุชรี เป็นเด็กดี เรียนเก่งเชื่อฟังพ่อแม่และย่า จนชีวิตประสบความสำเร็จ และการเชื่อฟังผู้ใหญ่ที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ตัวอย่างเช่น การที่นั่นทวดเชื่อฟังการยุยงของแม่และยายให้ทำร้ายครอบครัว นุชรีที่ดีกับตนจนชีวิตต้องล้มเหลว (ในเรื่อง กุหลาบ ไร่หนาม) หรือบางเรื่องที่ลูก/เด็กไม่เชื่อฟังและดื้อดึงกับพ่อแม่ ตัวอย่างเช่น พร้อมมิตร จิตโส และนเรนทร์ จนเกิดสิ่งไม่ดีต่อชีวิต ซึ่งตรงข้ามกับตะวัน que เคารพและเชื่อฟังผู้มีพระคุณ เช่น คุณใหญ่ ทั้งการเรียนและตอบแทนช่วยเหลืองานบ้านทุกอย่างจนประสบความสำเร็จและความสุข (ในเรื่อง ตะวันขอแสง) นอกจากนี้ถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ต้องเชื่อฟังแม่เท่านั้น ต้องทำตามแม่ในการขาดคุณธรรมต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นการดูถูกไม่ให้เกียรติคนที่ฐานะด้อยกว่า ทำให้นักรบบเกิดความขัดแย้งกับความรู้สึกที่อ่อนโยน ที่ได้รับจากพ่อ จนกลายเป็นคนสองบุคลิก (ในเรื่อง สวรรค์สร้าง) นั่นคือ ผู้ที่เป็นเด็กหรืออ่าวโส น้อยกว่ามักจะ

ให้เกียรติเชื่อในความคิดเห็นหรือคำแนะนำของพ่อหรือแม่หรือญาติผู้ใหญ่ คือ ปู่ ย่า ยาย และอา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติอันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของตน

4) ค่านิยมครอบครัวของพี่น้อง

ค่านิยมสำคัญระหว่างพี่กับน้องที่พึงมีและกระทำต่อกันและกันในละครโทรทัศน์ ได้แก่ ความสามัคคีและความเกื้อกูลกัน

(1) ความสามัคคี สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียง ความปรองดอง ความกลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือวิวาทบาดหมางกันและกัน มีการปรึกษาหารือกัน เมื่อเกิดปัญหา กิจกรรมของหมู่ชนจะสำเร็จเรียบร้อยลงได้ ก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล งานที่เป็นส่วนรวมทุกด้าน ทุกระดับมาร่วมแรงร่วมใจกันทำงานนับตั้งแต่ในครัวเรือนจนถึงระดับชาติ แม้ในบางครั้งจะมีความขัดแย้งกันบ้างหา ก็ต้องหาทางปรองดองกัน รู้จักให้อภัยกันในสิ่งที่ผิดพลาดไม่สมบูรณ์แบบ และพร้อมที่จะประคับประคองเพื่อก้าวไปสู่ความเจริญความสุขด้วยกัน ซึ่งลูกหลานที่ดีจะต้องเห็นความสงบสุขในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ จะต้องไว้วางใจกัน ไม่เอาเปรียบกัน

(2) ความเกื้อกูลกัน นอกจากมีความสามัคคีในหมู่พี่น้อง พี่น้องต่างต้องช่วยเหลือกันและกัน และต่างช่วยเหลือกันและกัน พี่ทำหน้าที่ดูแลน้อง ส่วนน้องก็ต้องเคารพและเชื่อฟังพี่ มีความสามัคคีในหมู่พี่น้อง มีความรักความผูกพันกัน ช่วยเหลือการงานเท่าที่จะทำได้เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานในครอบครัว เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน เลี้ยงน้อง เป็นต้น หรือช่วยเหลือครอบครัวในด้านเศรษฐกิจ โดยไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยช่วยประหยัดหรือทำงานช่วยเพิ่มรายได้ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เสียสละและให้อภัยต่อกัน ครอบครัวนั้นก็จะมีความสุขเป็นครอบครัวที่อบอุ่น ทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุขและความเจริญ

ละครโทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่องที่ทำการศึกษาทุกเรื่อง ทุกรูปแบบครอบครัวที่มีโครงสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ได้มีกลุ่มพี่น้องที่มี/ไม่มีความสามัคคีและความเกื้อกูลกัน มีลักษณะพฤติกรรมที่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคมและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของพี่น้อง ได้แก่ ครอบครัวที่พี่น้องที่มาจากสายเลือดเดียวกันหรือความเป็นญาติพี่น้องกัน มีความรักความเข้าใจต่อกันไม่มาก ขัดแย้งกันทั้งทางธุรกิจในเรื่องของความเก่งและความล้มเหลวของแต่ละคน แม้ว่าพี่หรือน้องจะเหมือนทำดีต่อกัน แต่ผู้เป็นพี่ไม่ค่อยให้เกียรติน้อง จากความเหนือกว่าในหลายด้าน เช่น ความเก่ง ความเห็นแก่ตัว การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความรักลำเอียงของพ่อแม่ โดยเฉพาะพี่น้องต่างมารดา ทำให้มองไม่เห็นความรักที่ควรจะมีต่อกัน โดยเฉพาะถ้าเป็นพี่น้องต่างแม่กันก็มักจะไม่มีความอิจฉาริษยา ไม่เข้าใจกัน หาเรื่องกลั่นแกล้งกัน หรือทำร้ายกันอย่างรุนแรง หรือบางครอบครัวน้องให้เกียรติพี่ในการให้เข้ามาอยู่ในบ้านหาสิ่งของใหม่มาให้ใช้ แต่บางครอบครัวพี่

น้องไม่ให้เกียรติกัน ทะเลาะเบาะแว้ง กลั่นแกล้งกัน ทำร้ายกัน โดยเฉพาะพี่น้องที่ไม่ได้เป็นพี่น้องกันทางสายโลหิต ดังในตัวอย่างได้แก่

นายิกา กับ นิมมาน ที่ขาดความสามัคคีกัน พี่สาวทำงานเก่ง ส่วนน้องสาวเจ็บแค้นพี่สาวที่พรากตนจากคนรัก ไม่ช่วยงานพี่สาว มักขอเงินไปทำธุรกิจซึ่งไม่ชำนาญจนประสบความล้มเหลวหลายครั้ง แต่ต่อมาเมื่อบริษัทของพี่สาวซึ่งเป็นแหล่งอยู่อาศัยของตนประสบปัญหา พี่สาวป่วยจากความเครียดทางธุรกิจ นิมมานจึงได้คิดและหันกลับมาช่วยงานธุรกิจของพี่สาวให้รุ่งเรืองอย่างที่เคยมีมา เช่นเดียวกับการกลับมาสามัคคีและช่วยเหลือกันของลูกพี่ลูกน้อง คือ นักรบและนักคิด นักรบได้ความรู้สึกลงในทางดีจากการรักษาโรคสองบุคลิก จึงมีจิตใจกลับมาช่วยเหลือนักคิดเมื่อถูกทำร้าย ทำให้นักคิดเลิกเจ็บแค้นทำลายนักรบและกลับมาเป็นคู่พี่น้องที่สามัคคีและเกื้อกูลกันอย่างคู่พี่น้องของแม่ (ในเรื่องสวรรค์สร้าง)

นันทดี กับ นุชรี นันทดีเป็นพี่สาวต่างแม่ที่มีฐานะดียกกว่าแม่ของนุชรี เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากแม่และยายที่ถ่ายทอดความ โกรธแค้นที่ถูกพ่อและย่าทิ้งร้างเลิกรากันไป เพียงส่งค่าเลี้ยงดูมาให้ ทำให้นันทดีกลั่นแกล้งและทำร้ายนุชรี แต่ต่อมาความดีของแม่นวลใจของนุชรีและนุชรี และการที่นันทดีถูกแม่และยายที่งมงายที่เธอมีภัย เธอจึงได้คิดกลับใจและขอให้นุชรีเรียกโทษให้ ซึ่งนุชรีไม่ถือโทษและพร้อมให้อภัยเสมอ (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม)

พร้อมมิตร จิตรใส นเรนทร์ กับ ตะวัน นเรนทร์เป็นลูกชาวเรือที่สลัดกับตะวัน พร้อมมิตร จิตรใส และ ตะวัน เป็นลูกสาวท่านต้นแต่ต่างแม่ พี่น้องสามคน คือ พร้อมมิตร จิตรใส และ นเรนทร์ มักมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความสามัคคีและเกื้อกูลกันในทางไม่ดี คือ กลั่นแกล้ง แย่งชิงคนรัก และทำร้ายตะวันหลายครั้ง แต่ด้วยความดีและการได้รับความช่วยเหลือจากตะวันให้พ้นภัยอันตราย พร้อมมิตรและจิตรใสกลับตัวได้ พี่น้องกลับมาเข้าใจกัน ส่วนนเรนทร์ฆ่าตัวตาย (ในเรื่องตะวันขอแสง)

เกียรติกร กับ ยิ่งยง เกียรติกรถูกเลี้ยงมาคู่กับยิ่งยงเหมือนเป็นพี่น้องกัน แต่แท้จริงยิ่งยงเป็นลูกของบานเย็นกับใบ้ ส่วนเกียรติกรเป็นลูกของอุษากับทนต์ (ครอบครัวคิดว่า เป็นลูกของกิติลูกชายคุณหญิงชื่น) เกียรติกรมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคมต่างกับยิ่งยงที่เรียนเก่ง ได้งานดี และมีกริยามารยาท ดีกว่าเกียรติกรที่ได้ไปเรียนต่างประเทศแต่ไม่จบ และคุณหญิงชื่นเอ็นดูยิ่งยง ทำให้ผู้เป็นพี่ชายอิจฉา แย่งชิงน้องชายไปเรียนต่างประเทศ กลั่นแกล้งน้องชายแย่งชิงคนที่มาชอบน้องชายและคนที่น้องชายชอบ ซึ่งน้องชายพยายามเสียดสละให้พี่ชาย แต่พี่ชายเป็นคนไม่ดีจากกระทำของตนสุดท้ายจึงเสียชีวิต (ในเรื่องไพร่โศก)

การสะท้อนและการประกอบสร้างค่านิยมของครอบครัวในละครโทรทัศน์

จากการจำแนกค่านิยมครอบครัวตามกลุ่มสมาชิกครอบครัวในละครโทรทัศน์ มีการสะท้อนและประกอบสร้างค่านิยม ดังต่อไปนี้

1. การสะท้อนค่านิยมครอบครัวในละครโทรทัศน์

1.1 ค่านิยมครอบครัวของสามี-ภรรยา ละครโทรทัศน์ได้สะท้อนความรักความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างสามีภรรยา โดยมีค่านิยมที่สำคัญ คือ ความซื่อสัตย์ แบบรักเดียวใจเดียว ซึ่งถือว่าการให้เกียรติหรือการให้ความสำคัญกันระหว่างสามีกับภรรยา ไม่มีการใช้ความรุนแรงของสามีต่อภรรยา และสะท้อนถึงการไม่ให้เกียรติ แต่มีการใช้ความรุนแรงจากสามี (ใหม่) ด้วยการทุบตีภรรยา ทำร้ายและขاضลูกเลี้ยง (ในเรื่องตะวันขอแสง) และมีทั้งการใช้ความรุนแรงของภรรยาต่อสามีด้วยการใช้ยาพิษสามีและแม่สามีเป็นอัมพาต (ในเรื่องไทโรโซก)

ส่วนในด้านค่านิยมเกี่ยวกับความอดทน ละครโทรทัศน์ได้สะท้อนถึงการอดทนต่อการอยู่ร่วมกับครอบครัวสามีในฐานะลูกสะใภ้ และวิธีการที่ลูกสะใภ้สามารถประคับประคองให้ครอบครัวมีความสุขถ้าเป็นลูกสะใภ้ที่แม่สามีพอใจ ที่สำคัญลูกสะใภ้สามารถอดทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวโดยเฉพาะแม่ของสามี รวมทั้งควรมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ในทางตรงกันข้ามถ้าลูกสะใภ้ไม่สามารถสามารถอดทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวและ/หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม)

1.2 ค่านิยมครอบครัวของพ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูกหลาน/เด็ก ละครโทรทัศน์หลายเรื่องได้สะท้อนถึงค่านิยมด้านความรักความเข้าใจระหว่างพ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูก/เด็ก ปรากฏเกือบทุกรูปแบบครอบครัว ซึ่งมักมีลักษณะที่มีความรักความเข้าใจ เอาใจใส่ต่อลูกหลาน/เด็ก ให้กำลังใจ ปกป้อง ช่วยเหลือเป็นอย่างดี และไม่ค่อยมีความรักความเข้าใจลูกหลาน เช่น การหนีหนีทิ้งลูกหลานให้เผชิญกับชะตากรรม (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) หรือการที่พ่อแม่ไม่เข้าใจถึงการกระทำของลูกชายซึ่งดูเหมือนมีความคิดอุดมการณ์การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน (ในเรื่องสวรรค์สร้าง)

ส่วนค่านิยมด้านการอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวในละครโทรทัศน์มีการอบรมเลี้ยงดูทุกรูปแบบ โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจต่อลูกหลาน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจและควบคุม ส่งผลพฤติกรรมทางลบของเด็กที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคม หรือมีการกระทำในทางที่ดีหรือไม่ดี โดยเฉพาะด้านจริยธรรม คุณธรรม ทำให้เด็กร้อนต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อผู้อื่น เช่น กิติและเกียรติกร (ในเรื่องไทโรโซก) และนเรนทร์ (ในเรื่องตะวันขอแสง) ตรงข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ด้วยการใช้ความรัก ให้เหตุผล

เช่น ไทรยางม (ในเรื่องไตร โศก) จึงทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่

สำหรับค่านิยมด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีและไม่ดี ลูกหลาน/เด็กได้แบบอย่างที่ดีและไม่ดีจากพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ อาจทำให้ลูกหลานมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคมหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการดำเนินชีวิต โดยผ่านกระบวนการสังคมประจักษ์จากการอบรมเลี้ยงดูที่มีรูปแบบแตกต่างกัน

พ่อแม่/ผู้ใหญ่ในละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์หรือครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีทั้งการมี/ไม่มีความเมตตา กรุณา กรณีมีเมตตา กรุณาในการปกป้องลูกหลานให้พ้นภัยจากผู้ปองร้าย (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) และไม่มีเมตตา กรุณาต่อเด็กหรือมีการใช้อำนาจที่รุนแรงกับเด็กจากความโกรธแค้นพ่อแม่ของเด็ก (ในเรื่องไตร โศก) หรือความต้องการผลประโยชน์ในการบังคับให้ลูกชายแต่งงานกับลูกสาวของคนที่มีอำนาจทางธุรกิจ (ในเรื่องสวรรค์สร้าง)

สำหรับค่านิยมครอบครัวของลูกหลาน/เด็ก-พ่อแม่/ผู้ใหญ่ ละครโทรทัศน์ยังคงให้ความสำคัญในความกตัญญูที่ลูกหลาน/เด็กมีต่อพ่อแม่ ผู้สูงอายุในครอบครัว หรือผู้มีพระคุณและมีการตอบแทนในหลายวิธีการ เช่น ความคิดเทิดทูนในทางที่ดี การใช้วาจาขงามยกย่องให้เกียรติ และการตอบแทนด้วยเงินทอง สิ่งของ เช่น ลูกสาวที่เขื่อนนำมาเลี้ยงสำเร็จวิชาแพทย์เพื่อมารักษาแม่ บานเย็นที่เป็นโรคเรื้อรัง ดังนั้นความคิดที่ว่าต้องจ่ายเงินตอบแทนพระคุณหรือทำงานทดแทนคุณ จึงมิใช่วิถีเดียวของการแสดงความกตัญญู นอกจากนี้ละครโทรทัศน์ทุกเรื่องสอนให้เด็กต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่/ญาติผู้ใหญ่ในการประพฤติตนตามบรรทัดฐานของสังคมทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น นุชรี (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม) แต่ถ้าผู้ที่เด็กเคารพแนะนำ อบรมสั่งสอนในทางที่ผิด ลูกหลาน/เด็กอาจไม่ประพฤติตนตามบรรทัดฐานของสังคม ดังเช่น นันทวดี นเรนทร์ และเกียรติกร (ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม ตะวันขอแสง และไตร โศก)

1.3 ค่านิยมครอบครัวของพี่-น้อง ละครโทรทัศน์สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ปรองดอง ไม่ความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทะเลาะเบาะแว้งหรือวิวาทบาดหมางกันและกัน ทำให้คิดประหัดประหารกันเองทั้งรุ่นแม่สู่รุ่นลูก ดังเช่น นายิกากับนิมมานและนักรบกับนักคิด (ในเรื่องสวรรค์สร้าง) แต่ต่อมารู้จักให้อภัยกันในสิ่งที่ผิดพลาด พร้อมทั้งจะประคับประคองเพื่อก้าวไปสู่ความเจริญความสุขด้วยกัน พี่น้องต่างต้องช่วยเหลือกันและกัน ไม่ใช่จ่ายพุ่มเพื่อช่วยประหัดหรือทำงานช่วยเพิ่มรายได้ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เสียสละ และให้อภัยต่อกัน เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพี่น้อง ร่วมกันทำการสิ่งใดก็ประสบความสำเร็จ ครอบครัวของทั้งทางพี่และน้องมีความสุขและทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุขและความเจริญ ดังเช่น นายิกากับนิมมาน (ในเรื่องสวรรค์สร้าง)

หรือกรณีพร้อมมิตร จิตรโส และนเรนทร์ ที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความสามัคคีและเกื้อกูลกันในทางไม่ดี สุดท้ายต่างประสบสิ่งที่ไม่ดี (ในเรื่องตะวันขอแสง)

2. การประกอบสร้างค่านิยมครอบครัวในละครโทรทัศน์

2.1 ค่านิยมครอบครัวของสามี-ภรรยา การประกอบสร้างลักษณะที่ผิดแผกไปจากลักษณะเดิมของการมี “รักเดียวใจเดียว” คือ กรณีที่สามีติดคุกนาน ลูกยังเล็ก จึงจำเป็นต้องหาสามีใหม่เพื่อช่วยในการทำงาน รับจ้างขนของทางเรือ ซึ่งสามีเก่าก็เข้าใจ ยังหวังออกจากคุกมาปกป้องช่วยภรรยาและลูกเมื่อกำลังได้รับอันตราย หรืออีกครอบครัวแม้ว่าสามีต้องการภรรยาใหม่เพื่อมีทายาท ภรรยาหลวงก็เข้าใจและอนุญาตตามที่สามีต้องการโดยไม่ขัดขวาง (ในเรื่องตะวันขอแสง) ซึ่งตามความเป็นจริงความรักความเข้าใจและความซื่อสัตย์แบบนี้หาได้ยากมากหรือแทบไม่มีเลย หรือในด้านความซื่อสัตย์ สามี-ภรรยา ระหว่างการครองคู่ชีวิตร่วมกันในละครโทรทัศน์ สามีภรรยาที่ไม่มีผู้ชายหรือผู้หญิงคนอื่น อยู่กันจนกระทั่งสามีตายไปตอนที่ลูก ๆ โตแล้วจึงไม่ได้มีสามีใหม่ แต่ถ้าสามีตายตอนที่ภรรยายังสาวอาจมีสามีใหม่ก็ได้ เช่นเดียวกับสาย (ในเรื่องตะวันขอแสง) หรือกรณีที่ชายจะมีผู้หญิงอื่นเป็นเพราะผู้ชายเจ้าชู้ที่มีภรรยาคนที่หนึ่งไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม หรือบางครอบครัวการที่ภรรยาไปมีผู้ชายคนอื่นอีกเพราะเป็นแฟนเก่าและเป็นพ่อที่แท้จริงของลูกดังเช่นอุษา (ในเรื่องไทโร โศก)

การให้เกียรติผู้ชายถือเรื่องศักดิ์ศรีเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนผู้หญิงจะถือว่าความรักสำคัญมากกว่าเกียรติยศและศักดิ์ศรี การให้เกียรติจึงเป็นการแสดงให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ว่าเป็นคนสำคัญสำหรับคุณ เป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีความหมาย เคารพในความเป็นเขาทั้งความคิด การกระทำในฐานะบุคคลหนึ่งที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และในฐานะคู่ชีวิต ซึ่งละครโทรทัศน์ยังคงประกอบสร้างอุดมการณ์หรือค่านิยมไทยที่ชายยังคงเป็นใหญ่ในครอบครัวดังเช่นในอดีต ส่วนค่านิยมด้านความอดทน สามีภรรยาต้องอดทนต่อความยากลำบากหรือบางครั้งต้องอดมืออดตีน (ในเรื่องตะวันขอแสง) ซึ่งสามีหรือภรรยาในปัจจุบันอาจไม่อยู่ในแบบ “กั๊กก้อนเกลือกิน” อย่างในอดีต

2.2 ค่านิยมครอบครัวของพ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูกหลาน/เด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กยังคงเป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ที่ทำให้ลูกหลาน/เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจต่อลูกหลาน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ส่งผลพฤติกรรมทางลบของเด็กที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งความเป็นจริงการที่ลูกหลาน/เด็กจะมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมอาจไม่ใช่เป็นเพียงการอบรมเลี้ยงดูเท่านั้นแต่อาจยังมีเงื่อนไขอื่นด้วย อาทิ การไม่ถูกตามใจมากนัก การได้รับและนำแบบอย่างที่ดีจากสังคมภายนอกมาปฏิบัติ เป็นต้น ดังตัวอย่างเช่น ยิงยงแม่

ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัวมากนักแต่ก็ไม่ได้มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคมแบบเกียรติกวีที่ชายทั้งที่เลี้ยงดูมาด้วยกันในบ้านเดียวกัน (ในเรื่อง ไทร โศก)

ส่วนค่านิยมครอบครัวของลูกหลาน/เด็ก-พ่อแม่/ผู้ใหญ่ ค่านิยมที่สำคัญ คือ ความเคารพเชื่อฟัง ความกตัญญูและการตอบแทนผู้มีพระคุณนั้นมีหลายแบบ ถ้าการตอบแทนพระคุณด้วยการทำละเมียดกุศลมหายหรือศีลธรรมอันดีในสังคมอันสร้างความเดือดร้อนแก่คนกลุ่มอื่นเพื่อผลประโยชน์หรือความสุขของผู้มีพระคุณไม่ว่าเขาจะร้องขอหรือไม่ก็ตาม มิใช่การแสดงความกตัญญูตามหลักพุทธศาสนาเพราะเป็นการทำชั่วและบาป ส่งผลกระทบให้ผู้มีพระคุณและผู้กระทำด้วย เช่น การที่บานเย็นยอมเข้าพิธีแต่งงานกับกิตติตามการทวงบุญคุณของคุณหญิงชื่น ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่ากิตติมีเมียเป็นภรรยาที่กำลังท้องอยู่ หรือการที่บานเย็นยอมฆ่าตัวตายดีกว่าที่จะบังคับให้ไทรงาม ลูกสาวแต่งงานกับเกียรติกวีแทนการปกปิดความลับเรื่องยี่งงเป็นลูกของเธอและเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ไม่รู้จักจบสิ้นของคุณหญิงชื่น จนทำให้ไทรงามยอมแต่งงานเมื่อรู้ว่าแม่ถูกบังคับจนต้องฆ่าตัวตาย (ในเรื่อง ไทร โศก) ซึ่งเป็นความกตัญญูที่เด็กพึงมีต่อผู้ใหญ่ที่อาจจะมากเกินความเป็นจริง

2.3 ค่านิยมครอบครัวของพี่-น้อง ความขัดแย้งระหว่างพี่น้องที่แสดงถึงความรุนแรงของทั้งสองฝ่าย ดังเช่น นายิกากับนิมมานและนักรบกับนักคิด (ในเรื่อง สวรรค์สร้าง) หรือ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังเช่น พร้อมมิตร จิตรไส และนเรนทร์ (ในเรื่อง ตะวันขอแสง) ที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความสามัคคีและเกื้อกูลกันในทางไม่ดี ทำให้ต่างประสบสิ่งที่ไม่ดีตรงข้ามกับตะวัน (ในเรื่อง ตะวันขอแสง) ที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานทางสังคมทำให้ประสบความสำเร็จและความสุข

ข้อสรุปจากการเข้ารหัสความหมายค่านิยมของครอบครัว

ในเรื่องค่านิยมครอบครัวของแต่ละกลุ่มคนในครอบครัว ละคร โทรทศน์ สะท้อนถึงค่านิยมตามบรรทัดฐานของสังคมและค่านิยมที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคมจากความประพฤติ การปฏิบัติตามค่านิยมของครอบครัวเป็นการเปรียบเทียบการกระทำตามค่านิยมที่ดีและไม่ดีที่ทำให้ครอบครัวมีความสุขหรือแตกแยก

นอกจากนี้ละคร โทรทศน์ได้ประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมเกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจในครอบครัวเพื่อเปรียบเทียบและตอกย้ำค่านิยมที่ดีของกลุ่มครอบครัว ดังนี้

การใช้อำนาจในกลุ่มสามี-ภรรยา ส่วนมากสามีเป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อภรรยาทางกาย วาจา และจิตใจ ความรุนแรงทางร่างกาย คือ การตบตี ทางวาจา คือ การด่าทอ กล่าวร้าย ดูหมิ่นเหยียดหยาม และทางจิตใจ คือ การบีบบังคับ ข่มเหง ข่มขู่ ที่สำคัญคือการแสดงบทบาทชายเป็นใหญ่ในการหาภรรยาใหม่ การตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว เป็นต้น ซึ่งภรรยาบางคนได้แต่กล่ำกลืนอดทนด้วยความรัก แต่ภรรยาบางคนไม่สามารถอดทนได้และตอบโต้รุนแรงกลับไป เช่น

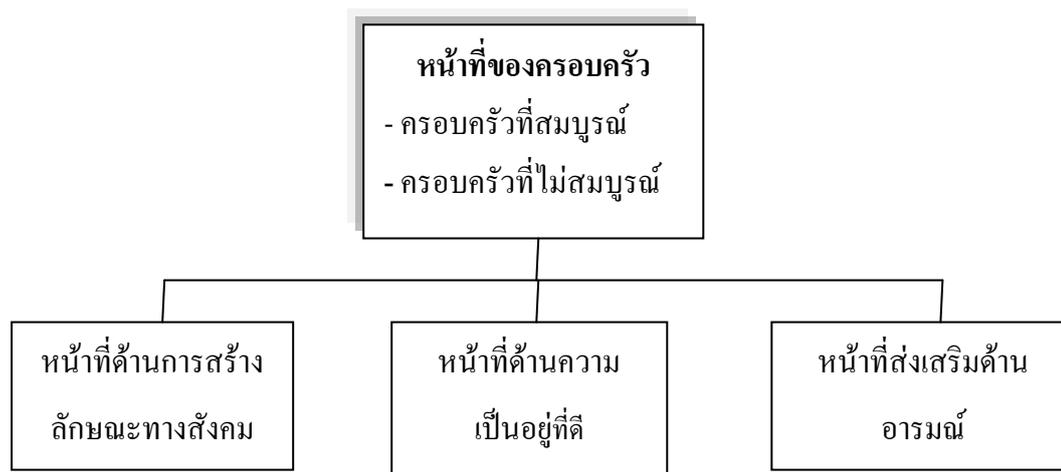
การใช้มีดแทงหรือใช้ยาพิษ จนสามี่ถึงแก่ความตายหรือเป็นอัมพาตทั้งตัว การใช้ความรุนแรงต่อกัน ทำให้ครอบครัวแตกแยก

การใช้อำนาจในกลุ่มพ่อแม่/ผู้ใหญ่-ลูก/เด็ก จากการที่พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่มีการใช้การ ความรุนแรงทั้งทางกาย วาจา และจิตใจที่ขาดความเมตตากรุณาแก่เด็ก ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ผู้ใหญ่ ต้องจำใจอุปการะเลี้ยงดู โดยดูแลเลี้ยงดูเด็กแบบไม่สนใจนัก หรือใช้ความรุนแรงอย่างมากต่อเด็ก และส่งผลการใช้อำนาจที่รุนแรงไปยังบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ถูกใช้ความรุนแรงอีกด้วย ส่วน เด็กจะเน้นในเรื่องความกตัญญูจะทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำเนิน ชีวิต ได้รับการยกย่องจากสังคมดังคำกล่าวที่ว่า “ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี”

ส่วนใช้อำนาจในกลุ่มพี่-น้อง มีการกระทำที่รุนแรงต่อกันมากจนถึงแก่ชีวิต จากการ แกร่งแย่งในเรื่องของความรัก ความอิจฉาริษยา ชิงดีชิงเด่น และทรัพย์สินสมบัติ แต่สุดท้ายพี่และน้องได้ เห็นผลเสียของการทำร้ายกันและกลับมาให้อภัยกันเพื่อดำรงความเป็นครอบครัวต่อไป

4.2 ภาพหน้าที่ของครอบครัว

หน้าที่ของครอบครัวที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ที่ทำการศึกษา ประกอบด้วยหน้าที่ ของสถาบันครอบครัวต่อปัจเจกหรือต่อสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นหน้าที่ของครอบครัวในการ สร้างและพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานของบุคคล ได้แก่ หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม หน้าที่ ด้านความเป็นอยู่ที่ดี และหน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 องค์ประกอบหน้าที่ของครอบครัว

หน้าที่ที่สำคัญของครอบครัว สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ (ฉัตรพร เสมอใจ, 2550, น.169-170)

1) หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม (Socialization) ครอบครัวทำหน้าที่ถ่ายทอดลักษณะทางสังคมแก่สมาชิกในครอบครัวได้ทราบถึงสถานะและแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่ของบุคคล ซึ่งสมาชิกในครอบครัวจะได้รับอิทธิพลจากครอบครัวของตน ตั้งแต่พื้นฐานทางความคิด การนับถือศาสนา ทักษะการสัมพันธ์กับผู้อื่น มารยาททางสังคมต่าง ๆ การพูดจา การวางตัว การศึกษา การเลือกอาชีพ การกำหนดเป้าหมายชีวิต และรูปแบบการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่เป็นเสมือนเป็นแนวทางสำหรับให้บุคคลเลือกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงบรรทัดฐานทางสังคมในการสร้างแบบแผนในการปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคม ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์ หน้าที่ในการอบรม หน้าที่ในการให้สถานภาพ และหน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์

2) หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี (Economic Well-being) ครอบครัวมีหน้าที่สร้างความเป็นอยู่ที่ดีและเหมาะสม โดยอาจมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งอาจเป็นได้ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นหัวหน้าที่สร้างรายได้จุนเจือครอบครัว ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ในการดูแลความเป็นอยู่ในบ้านหรืออาจเป็นทั้งสองฝ่ายที่ช่วยกันทำมาหากิน สร้างรายได้ และดูแลความเรียบร้อยในครอบครัวด้วยกัน ซึ่งเป็นลักษณะที่สามารถเห็นได้ในสังคมปัจจุบันมากขึ้นเรื่อย ๆ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ และหน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา

3) หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ (Emotional Support) สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีหน้าที่ในการสร้างความสุขและความสมบูรณ์ทางอารมณ์ให้แก่กันและกัน ด้วยการให้ความรัก ความเข้าใจ สนับสนุน และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้เป็นผู้ที่มีความสุขและมีความสมบูรณ์ทางอารมณ์ รู้จักสะกดกลั้นและให้อภัย สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ หน้าที่การให้ความรัก หน้าที่ทางศาสนา และหน้าที่ทางนันทนาการ

จากภาพหน้าที่ของครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ในละคร โทรทัศน์ จำแนกหน้าที่ออกเป็น 9 ด้าน ได้แก่ หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์ หน้าที่ในการอบรม หน้าที่ทางชีววิทยาหรือหน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์ หน้าที่การให้ความรัก หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา หน้าที่ในการให้สถานภาพ หน้าที่ทางศาสนา และหน้าที่ทางนันทนาการ ได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 ภาพหน้าที่ของครอบครัวที่สมบูรณ์ หน้าที่ของสมาชิกครอบครัวในครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยายในละคร โทรทัศน์เรื่อง ตะวันขอแสง กุหลาบไร้หนาม และโทร โศก

1) หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่เป็นไปตาม

บรรทัดฐานทางสังคมและเบี่ยงเบน ในหน้าที่ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์ หน้าที่ในการอบรม
หน้าที่ในการให้สถานภาพ และหน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์ ดังนี้

(1) หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคมตามบรรทัดฐานทางสังคม ในเรื่องตะวันขอ
แสง ครอบครัวเดี่ยว ได้แก่ ครอบครัวของตะวัน มีการทำหน้าที่ลักษณะที่เป็นไปตามบรรทัดฐานใน
หลายหน้าที่ ได้แก่ หน้าที่ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์ หน้าที่ในการอบรม หน้าที่ทางสืบทอด
เผ่าพันธุ์ และหน้าที่ในการให้สถานภาพ ได้แก่ การที่สายแม่ของตะวันสอนตะวันให้รู้สถานะของ
ตนเองดีหรือรู้จักที่ต่ำที่สูงกับชนชั้นสูงอย่างคนบ้านเดชาบดินทร์ (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) สาย
และอินตามีความรับผิดชอบดูแลตะวันในฐานะแม่และพ่ออย่างเอาใจใส่ตั้งแต่เด็กจนโตอย่างอบอุ่น
(หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์) สั่งสอนให้ตะวันเข้าใจถึงการเคารพและตอบแทนผู้มีพระคุณ (หน้าที่ใน
การสืบทอดสังคมของมนุษย์) และพ่อแม่อบรมสั่งสอนตะวันในสิ่งที่ควร/ไม่ควรกระทำด้วยวาจาและ
การตีพอหลายจำเมื่อตะวันทำผิด (หน้าที่ในการให้การอบรม)

เช่นเดียวกับในเรื่องกุหลาบไร้หนาม ครอบครัวเดี่ยว ได้แก่ ครอบครัวของสารัตถ์มีการทำ
หน้าที่ลักษณะที่เป็นไปตามบรรทัดฐานในหลายหน้าที่ ได้แก่ การที่พ่อกับแม่ คือ พลโทสวีกับคุณหญิง
รุจิราดูแลสอนให้ลูกชายรักเกียรติในการทำงานที่ไม่ทุจริตต่อหน้าที่การงานของทหาร (หน้าที่ในการให้
สถานภาพ) ดูแลให้ลูกชายมีความสุขจากการแต่งงานกับคนที่ลูกชายพอใจ (หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์) สืบทอด
การมีวินัยในการรับผิดชอบในสิ่งที่ควรกระทำ/ไม่ควรกระทำของอาชีพข้าราชการทหาร (หน้าที่
ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์) และอบรมลูกชายและลูกสะใภ้ให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้เป็นสมาชิกที่
ดีของสังคมทั้งการทำงานที่สุจริต ไม่ทำให้อำนาจตกสู่คนเลวและครอบครัวไม่มีความสุข (หน้าที่
ในการให้การอบรม) ครอบครัวขยาย ได้แก่ ครอบครัวของนุชรี ที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว
และย่า ที่สอนให้รู้จักการทำหน้าที่ของตนในการเรียนและถ้ามีเวลาว่างก็ช่วยย่าทำขนมขาย (หน้าที่ใน
การให้สถานภาพ) ซึ่งแม่และย่ารับผิดชอบดูแลกุหลาบอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเจริญก้าวหน้าในการ
ทำงาน (หน้าที่ทางสืบทอดสังคม) แม่และย่าสอนให้ลูกหลานกระทำตนให้เป็นคนดี ให้อภัยผู้อื่น ช่วย
ปกป้องอันตรายแก่ลูกหลาน ทำกิจกรรมร่วมกัน (หน้าที่ในการให้การอบรม) และช่วยเหลือดูแลในการ
พิจารณาหาคู่ครองที่เหมาะสม (หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์)

(2) หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคมที่เบี่ยงเบน ในเรื่องกุหลาบไร้หนาม สมาชิก
ในครอบครัวทำหน้าที่ตรงกันข้ามกับครอบครัวของนุชรี คือ ครอบครัวขยาย ได้แก่ ครอบครัว
ของนันทดี ที่ประกอบด้วย แม่ ลูกสาว และยาย ซึ่งแม่และยายบอกให้ลูกหลานทราบว่า พ่อที่ส่ง
เสียค่าใช้จ่ายมีฐานะร่ำรวย แต่ถูกครอบครัวใหม่ของพ่อแย่งพ่อไปโดยคำยุยงของย่าที่ไม่ชอบแม่ที่
ทำงานเป็นผู้หญิงกลางคืน ลูกสาวใช้จ่ายได้ฟุ่มเฟือยจนต่อมาเงินมรดกหมด ส่วนยายเล่นการพนัน
จนติดอย่างมาก (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) แม่และยายคอยยุยงให้ลูกหลานจับผู้ชายรวยแต่งงาน

ไม่ต้องเรียน ไม่ต้องทำงาน (หน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์) ขาดความรับผิดชอบในการให้ลูกหลานไม่เคารพเชื่อฟังผู้เป็นย่า ภรรยาของพ่อ (หน้าที่ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์) และในเรื่องโทรศอกครอบครัวชาย ได้แก่ ครอบครัวของคุณหญิงชั้น ในฐานะผู้รั่ววงศ์ตระกูลดีคุณหญิงเลี้ยงดูลูกชายอย่างสุขสบาย ไปเรียนต่างประเทศไม่จบ ไม่ต้องทำงาน ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) คุณหญิงตามใจลูกชายและหลานชายให้ได้แต่งงานกับคนที่ชอบ โดยไม่สนใจว่าผู้หญิงคนนั้นจะเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมไม่ควร (หน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์) คุณหญิงมักเขียนตีบ้านเขียนตั้งแต่เด็กด้วยความแค้นพ่อของบ้านเขียนซึ่งเป็นคู่รักเก่า ใช้เล่ห์กลให้บ้านเขียนมีลูกเพื่อหวังมรดกคุณเลียบบ้านเขียนหรือลูกชายของบ้านเขียนแบบไม่สนใจนัก (หน้าที่ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์)

2) หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมและเบี่ยงเบนในหน้าที่เชิงเศรษฐกิจและหน้าที่การให้ความรู้และการศึกษาดังนี้

(1) หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดีตามบรรทัดฐานทางสังคม ในเรื่องกุหลาบไร่หนามครอบครัวเดียว ได้แก่ ครอบครัวของสารดี พลโทสวิและคุณหญิงรุจิรามีการทำหน้าที่ให้การเลี้ยงดูตอบสนองตามความต้องการของลูกชาย (หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ) รวมทั้งให้ความรู้จนจบรับราชการทหารชั้นสัญญาบัตรเหมือนบิดา มีค่านิยมที่ดีต่อครอบครัว (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา) เช่นเดียวกับ ครอบครัวชาย ได้แก่ ครอบครัวของนุชรี ที่พ่อ แม่ สามารถเลี้ยงดูลูกสาวและลูกชายอย่างสุขสบาย ส่วนย่ามักดูแลปกป้อง ช่วยเหลือหลาน ตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้เป็นอย่างดี (หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ) สามารถส่งลูกชายเรียนต่างประเทศ ลูกสาวจบปริญญาตรี มีค่านิยมที่ดีต่อครอบครัว (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา)

(2) หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดีเบี่ยงเบน ในเรื่องตะวันขอแสง ครอบครัวเดียว ได้แก่ ครอบครัวของตะวัน ทำหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานจากฐานะที่ยากจน ไม่สามารถให้ลูกกินอิ่มบางครั้งอดมื้อกินมื้อ กินอยู่ร้อนเร่ในเรือกระแซง (หน้าที่ทางเศรษฐกิจ) และไม่สามารถส่งให้ลูกได้เรียนอย่างสม่ำเสมอและในโรงเรียนที่ดี ๆ (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา) อาจตรงข้ามกับครอบครัวชาย ได้แก่ ครอบครัวของนันทวิ ที่ประกอบด้วยยาย แม่ และลูกสาว มีความเป็นอยู่ที่ดีจากเงินของพ่อที่เลิกกับแม่ส่งมาให้ลูกทุกเดือน แม่ทำงานเป็นผู้หญิงกลางคืน และยายเป็นนักการพนันที่มีแต่เสียมากกว่าได้จนเป็นหนี้เงินนอกระบบจำนวนมาก แต่ในความเป็นอยู่นั้นยังมีไม่เพียงพอ ยายและแม่ยุ่งให้ลูกสาวอยู่สุขสบายแบบฟุ่มเฟือยโดยการหาผู้ชายรั่ววงศ์แต่งงาน (หน้าที่ทางเศรษฐกิจ) ไม่สนับสนุนให้ลูกหลานเรียนมาก ๆ เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา)

3) หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมและเบี่ยงเบนในหน้าที่การให้ความรัก หน้าที่ทางศาสนา และหน้าที่ทางนันทนาการ ดังนี้

(1) หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ตามบรรทัดฐานทางสังคม ในเรื่องตะวันขอแสง ครอบครัวยุติง ได้แก่ ครอบครัวยุติงของตะวัน มีกิจกรรมกินข้าวร่วมกันตลอด อยู่อาศัยร่วมกันในเรื่อง กระแส แม้บางวันไม่มีอะไรกิน ตะวันเป็นเด็กรู้สึกรังเกียจและร้องไห้ อินตาที่เป่าขลุ่ยและสายกล่อมจน ตะวันหลับไปได้จากความอบอุ่นปลอดภัยที่ได้รับจากผู้เป็นพ่อแม่ แม้ว่าครอบครัวยุติงจะมีฐานะยากจน แต่ก็ทำมาหากินแบบซื่อสัตย์ ช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น ครั้งที่ตะวันช่วยเหลือ ทำนาคันจากการจมน้ำ (หน้าที่ทางศาสนา) ครอบครัวยุติงมีการผ่อนคลายความเครียดร่วมกันจากการที่ สายร้องเพลงกล่อมและอินตาเป่าขลุ่ยทำให้ตะวันรู้สึกอบอุ่นทางจิตใจอยู่เสมอ (หน้าที่ทาง นันทนาการ)

ส่วนในเรื่องกุหลาบ ไร่หนาม ครอบครัวยุติง ได้แก่ ครอบครัวยุติงของสารัตต์ ที่พ่อ แม่ ลูก ชาย และหลานสาวของแม่ อยู่ร่วมกันในครอบครัวยุติงด้วยความรัก และความเข้าใจ แต่เมื่อลูกสะใภ้ที่ คนในครอบครัวยุติงไม่ชอบเข้ามาอยู่ในบ้าน ทำให้ความรัก และความเข้าใจลดน้อยลง เพราะลูกชายรัก และเชื่อภรรยา มากกว่าพ่อแม่ (หน้าที่การให้ความรัก) ซึ่งทางพ่อแม่ได้แต่ตามใจลูกชายในการถอน หมั้นคู่รักเก่าและมาแต่งงานกับคนที่ลูกชายชอบมากกว่า ตามคติพจน์ว่า “ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ ปลูกอยู่ ตามใจผู้นอน” พ่อ แม่ กับลูกชายไปทำบุญเลี้ยงอาหารที่สถานสงเคราะห์เด็ก (หน้าที่ทางศาสนา) มีการ รับประทานร่วมกันในตอนเย็น (หน้าที่ทางนันทนาการ) เช่นเดียวกับ ครอบครัวยุติงชาย ได้แก่ ครอบครัวยุติงของนุชรี ที่สมาชิกครอบครัวยุติงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก และ ย่า ครอบครัวยุติง ที่ให้ความรักและปกป้องลูกหลาน (หน้าที่การให้ความรัก) แม่แม่ก็สวดมนต์ ให้ภัยผู้ที่ กระทบการร้ายต่อสมาชิกในครอบครัวยุติง ย่าและแม่แม่ก็ทำบุญ และยามักไปนั่งสมาธิที่วัด เป็น แบบอย่างที่ดีในการกระทำดีแก่ลูกหลานที่ช่วยมหาวิทยาลัยทำงานการกุศล (หน้าที่ทางศาสนา) และร่วมพักผ่อนทำกิจกรรมช่วยทำขนมกันในบ้านและไปทำบุญร่วมกัน (หน้าที่ทางนันทนาการ)

(2) หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ที่เบี่ยงเบน ในเรื่องกุหลาบ ไร่หนาม การทำหน้าที่ของ ครอบครัวยุติงชาย ได้แก่ ครอบครัวยุติงของนันทวี ที่ยายและแม่ให้ความรักตามใจลูกในทางที่สังคมไม่ ยอมรับ ทำตนไม่รับผิดชอบ ชอบความสบาย และยุยงลูกหลานในทางที่ผิดในการแก้แค้นครอบครัวยุติง ใหม่ของพ่อ ซึ่งลูกหลานก็รักใคร่เชื่อฟังแม่และยายเป็นอย่างดี (หน้าที่การให้ความรัก) ครอบครัวยุติงนี้ทำ การเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ จากความเกลียดชังหรือความแค้น และความโลภ (หน้าที่ ทางศาสนา) และมีการพักผ่อนในการเที่ยวพักผ่อน เล่นการพนัน โดยเฉพาะผู้เป็นย่าที่ติดเล่นการพนัน ทั้งในและนอกร้านเกิดหนี้สินมากมายจนเกิดผลร้ายที่ทำให้ครอบครัวยุติงล่มสลาย (หน้าที่ทาง นันทนาการ) ส่วนในเรื่องไทร โศก ครอบครัวยุติงชาย ได้แก่ ครอบครัวยุติงคุณหญิงชื่น ที่แม่หรือย่ายรัก ตามใจ และปกป้องลูกหลานของตนมากจนเกิดผลเสียกับลูกหลาน ทำให้ลูกหลานที่มีพฤติกรรม ก้าวร้าว เอาแต่ใจตนเอง และไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน (หน้าที่การให้ความรัก)

คุณหญิง ลูกชาย และลูกสะใภ้มักทำร้ายทั้งทางร่างกาย จิตใจ บานเย็นและลูกสาว (ลูกบุญธรรม) จากความโลภต้องการสมบัติของบานเย็น ใ้บุญคุณมาต่อรองให้ได้สิ่งที่ต้องการ เช่น บังคับให้บานเย็นขอให้ลูกสาวแต่งงานกับอ็อคลูกของอุษา แม้ว่าคุณหญิงจะไปทำบุญที่วัด ได้พูดคุยกับพระที่วัด (หน้าที่ทางศาสนา) คุณหญิงใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือยนัก มีแต่ลูกชาย หลานชาย และลูกสะใภ้ ที่มักชอบไปเที่ยว ชื่อของในสิ่งที่ไม่ค่อยจำเป็นมากมาย (หน้าที่ทางนันทนาการ)

4.2.2 ภาพหน้าที่ของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ หน้าที่ของสมาชิกครอบครัวในครอบครัว พ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน และครอบครัวแต่งงานใหม่ ในละครโทรทัศน์เรื่อง ตะวันขอแสง ไทร โศก กุหลาบไร้หนาม และสวรรค์สร้าง

1) หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมและเบี่ยงเบน จากหน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์ หน้าที่ในการอบรม หน้าที่ในการให้สถานภาพ และหน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์ ดังนี้

(1) หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคมตามบรรทัดฐานทางสังคม ในเรื่องสวรรค์สร้าง ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวทองใบ-ทองทิว พ่อเป็นนักการเกษตร ปรินญาเอกอยู่แบบพอเพียง ลูกชายเมื่อสำเร็จการศึกษาและทำงานบริษัทใหญ่เพื่อต้องการให้พ่อภูมิใจ (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) ลูกชายคอยดูแลเอาใจใส่พ่อแม้ว่าหลักการดำเนินชีวิตของพ่อกับลูกจะต่างกัน (หน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์) ส่วนพ่อเองแม้ว่าจะคอยดูว่าในการทำงานกับคนรวยที่ไม่เห็นคุณค่าของคนจน (หน้าที่ในการอบรม) ซึ่งต่อมาลูกชายก็ได้คิดและคอยช่วยเหลือในสิ่งที่สมควรกระทำอย่างเป็นธรรมกับผู้ที่ถูกรังแกตามที่พ่อร้องขอ (หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์)

ในเรื่อง ไทร โศก ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวบานเย็น-ไทรงาม) มีการทำหน้าที่ลักษณะที่เป็นไปตามบรรทัดฐานในหลายหน้าที่ ได้แก่ การที่บานเย็นสอนและรับเลี้ยงดูไทรงามตั้งแต่แบเบาะเมื่อพ่อแม่ถูกฆ่าตาย (หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์) บานเย็นมีความรับผิดชอบดูแลไทรงามในฐานะแม่อย่างเอาใจใส่ตั้งแต่เด็กจนโต (หน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์) อบรมสั่งสอนสอนให้ไทรงามประพฤติตนที่ดีงามเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว (หน้าที่ในการอบรม) และสอนให้ไทรงามรู้จักสถานภาพตามสถานะของตนเองหรือรู้จักที่ต่ำที่สูง การเคารพและตอบแทนผู้มีพระคุณ เช่น ครอบครัวคุณหญิงชื่น (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) และครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ครอบครัวเจ้าคุณศฤงคาร-จูดาว ประกอบด้วย ปู่และหลานสาวบุญธรรม เจ้าคุณรับดูความมาเลี้ยงเป็นหลานบุญธรรมเมื่อแม่ของจูดาวเสียชีวิต (หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์) ให้การเลี้ยงดูอย่างสุขสบาย (หน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์) ในฐานะหลานสาวของปู่ที่มีฐานะร่ำรวยและเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในสังคม (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) เจ้าคุณดูแลอบรมสั่งสอนให้ข้อคิดจูดาวในการใช้ชีวิต (หน้าที่ในการอบรม) และช่วยแนะนำการมีคู่ครองและเลือกคู่ครองให้หลานสาวตามที่

เหมาะสม (หน้าที่ทางสืบทอดเผ่าพันธุ์)

ส่วนในเรื่องกุหลาบไร้หนาม การทำหน้าที่ของครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน (ครอบครัวของอาใหญ่-อาเล็ก-นัคดา) ประกอบด้วย พี่สาว น้องสาว และหลานชาย ซึ่งอาทั้งสองเลี้ยงหลานชายตั้งแต่เด็กเนื่องจากพ่อและแม่อยู่ต่างประเทศ อาทั้งสองได้ดูแลให้ข้อคิดแก่หลาน โดยเฉพาะอาคนเล็กพูดคุยกับหลานชายได้ทุกอย่าง (หน้าที่ในการให้การอบรม) และอาดูแลบ้านและหลานชาย ส่วนหลานชายคอยดูแลช่วยเหลืออาทั้งสอง เช่น คอยขับรถรับ-ส่ง บางครั้งมีกิจกรรมในบ้านร่วมกัน (หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์) ทำให้หลานได้รู้จักว่าตนมีหน้าที่การงานในสถานทูตที่ต้องระมัดระวังตนเองไม่ให้ทำการที่เสื่อมเสียฐานะที่ดี หน้าที่การงาน และเรื่องส่วนตัว (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) ช่วยแนะนำคู่อุปการที่เหมาะสมให้กับหลานชาย ซึ่งอาทั้งสองได้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลทุกข์สุขของหลานชาย (หน้าที่ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์)

(2) หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคมที่เบี่ยงเบน ในเรื่องสวรรค์สร้าง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวคุณหญิงนงา-นักรบ แม่สั่งสอนให้ลูกชายให้ตนเองเรียนให้เป็นที่ 1 เก่งกว่าใครเสมอ ทำงานเน้นการชนะคู่แข่ง ไม่สนใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยเฉพาะญาติพี่น้องหรือลูกน้องที่ไม่ได้สร้างประโยชน์ให้ (หน้าที่ในการให้การอบรม) แม่ทำให้ลูกชายถือตนว่าเป็นคนร่ำรวย อยู่ในฐานะชนชั้นสูง ไม่ต้องสนใจและสามารถคดขี่คนอื่นได้ โดยเฉพาะคนที่ฐานะด้อยกว่า (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) การรับผิดชอบของแม่ คือ การให้ลูกชายเป็นหลักช่วยเหลืองานเพื่อสร้างรายได้มหาศาลให้บริษัท (หน้าที่ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์) ส่วนมากแม่จะสั่งให้ลูกทำตามความต้องการของตนเอง ไม่ค่อยสนใจความรู้สึกของลูก (หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์) และครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวของนิมมาน-นัคคิด ที่เป็นน้องและหลานของนงา แต่นิมมานมีความแค้นนงาที่รังเกียจสามีที่ยากจน แยกเธอออกจากสามี และสามีเสียชีวิตในเวลาต่อมา ส่วนนงาให้นักรบเอาแต่เรียนไม่ยอมให้เล่นกับนัคคิด นิมมานดูแลลูกชายและตามใจลูกชายมาก จนทำให้นัคคิดไม่สนใจการทำงานขยันขันแข็ง เป็นหนุ่มเจ้าสำราญ (หน้าที่ในการสืบทอดสังคมของมนุษย์) แม่ให้การตอบสนองความต้องการของลูกชาย การร่วมทุกข์ร่วมสุขไปกับลูกเสมอแม้ว่าลูกจะทำตัวขยันขันแข็ง ไม่สนใจการทำงาน (หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์) อีกทั้งแม่ยังสอนให้ลูกชายให้รู้ว่าตนเองก็มีสิทธิ์ในผลประโยชน์ของบริษัทในฐานะกรรมการบริษัท สามารถใช้จ่ายเงินทองของบริษัทเหมือนครอบครัวของนงา ใช้จ่ายแบบผลาญเงินของครอบครัวที่บริหาร โดยนงากับนักรบ (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) รวมทั้งแม่ได้สอนให้ลูกชายเอาชนะนัคคิด แม้ว่าจะไม่เคยชนะ พี่น้องจึงไม่ถูกกันทั้งคู่แม่และคู่ลูกชาย จนต้องถล่มถ้าง กัดกัน ทำลายกัน (หน้าที่ในการให้การอบรม)

ในเรื่องตะวันขอแสง ครอบครัวแต่งงานใหม่ ได้แก่ ครอบครัวของสาย-ตะวัน-ครีว และครอบครัวของท่านตัน-คุณใหญ่-ลูกต่างแม่ 3 คน-ตะวัน ซึ่งสายจำเป็นต้องแต่งงานใหม่กับครีว

เนื่องจากต้องหากคนมาช่วยงานขนของในเรือ ซึ่งตัววันก็ยอมรับสถานะพ่อเลี้ยงของคร้าว (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) คร้าวมักยุ่งเกี่ยวกับสุราและการพนัน ไม่สนใจช่วยงาน และใช้ความรุนแรงกับครอบครัว ไม่ได้ทำให้ครอบครัวรู้สึกอบอุ่นหรือไม่ปลอดภัยจากพฤติกรรมของคร้าว (หน้าที่ในการให้การอบรม) คร้าวไม่รับผิดชอบการทำงานปล่อยให้สายทำงานหนัก (หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์) อีกทั้งไม่สนใจความเป็นอยู่ของสายกับตัววัน แม้ว่าสายป่วยก็บังคับสายเอาเงินมาดื่มสุรา เล่นการพนันและเอาตัววันไปขายกับบ่อน ไม่ได้เป็นแบบอย่างในการทำตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว (หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์)

สำหรับครอบครัวแต่งงานใหม่ ของครอบครัวท่านตัน ซึ่งท่านตันและคุณใหญ่รับผิดชอบเลี้ยงลูก ๆ ต่างแม่เป็นอย่างดี (หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์) สามารถตอบสนองทั้งการเรียนและความเป็นอยู่ (หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์) จากฐานะที่ดีมากแต่ลูกทั้งสามไม่สนใจเรียน ชอบเที่ยวเตร่ ดูถูกและกั่นแกล้งคนจนและคนที่ด้อยโอกาสกว่า (หน้าที่ในการให้สถานภาพ) อาจเนื่องจากแม่ของลูกผู้หญิง 2 คนแรกมีพฤติกรรมไม่ดีท่านตันจึงให้ออกจากบ้านไป ลูกทั้งสามมีพฤติกรรมที่เอาแต่ใจตัวเองมาก ใ้ปด แก่งแย่ง อาจมาจากการอบรมลูกตอนเด็กของแม่ ส่วนลูกชายถูกป้าเลี้ยงดูแบบตามใจ ยกเว้นตัววันที่สายอบรมตามบรรทัดฐานทางสังคม (หน้าที่ในการให้การอบรม)

2) หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมและเบี่ยงเบนในหน้าที่เชิงเศรษฐกิจและหน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา ดังนี้

(1) หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดีตามบรรทัดฐานทางสังคม ในเรื่องสวรรค์สร้างครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวของทองใบ-ทองทิว ซึ่งพ่อที่มีการทำหน้าที่ให้การเลี้ยงดูตอบสนองตามความต้องการของลูกชายได้ดี (หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ) รวมทั้งให้ลูกเรียนจบทำงานในบริษัทการสื่อสารที่ใหญ่โต และมีค่านิยมที่ดีต่อครอบครัว (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา) เช่นเดียวกับในเรื่องไทรโศก ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวบานเย็น-ไทรงาม ที่แม่สามารถเลี้ยงดูลูกสาวบุญธรรมอย่างสุขสบาย ตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้เป็นอย่างดี (หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ) สามารถส่งลูกสาวจนเรียนจบแพทย์ มีค่านิยมที่ดีต่อครอบครัว (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา) ส่วนครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน ดังเช่นในเรื่องกุหลาบไร้หนาม ได้แก่ ครอบครัวของอาใหญ่-อาเล็ก-นัคดา ที่อาทั้งสองดูแลหลานชายให้อยู่สุขสบาย (หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ) ได้รับการศึกษาสูงและการทำงานที่ดีเป็นเลขานุการ (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา) และในเรื่องตัววันขอแสง ครอบครัวแต่งงานใหม่ ท่านตันและคุณใหญ่มีฐานะดีมากสามารถเลี้ยงดูลูกตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้เป็นอย่างดี (หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ) ส่งเสียให้การศึกษาอย่างเต็มที่พยายามเลี้ยงเชิญให้ลูกได้เรียนหนังสือ บางคนสามารถเรียนจบได้ทำงาน บางคนไม่ยอมเรียน หรือเรียนตกชั้นและไม่เรียนต่อ (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา)

(2) หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่เบี่ยงเบน ในเรื่องสวรรค์สร้าง ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวของนักรบ แม้มีฐานะดีก็สามารถส่งลูกเรียนต่างประเทศ (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา) แต่ขาดความใส่ใจในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้แก่ลูกทางด้านจิตใจ บังคับให้เรียนมาก ๆ ต้องได้อันดับ 1 เท่านั้น และต้องทำงานให้ชนะคู่แข่ง จนลูกกลายเป็นคนสองบุคลิกและขาดความรัก (หน้าที่ทางเศรษฐกิจ) เช่นเดียวกับ ครอบครัวของนิมมาน-นักคิด ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีสามารถส่งลูกเรียนได้อย่างสบาย (หน้าที่การให้ความรู้และการศึกษา) และอยู่สุขสบายแบบฟุ่มเฟือย ตามใจลูกในการเที่ยวเตร่ ลงทุนทำธุรกิจก็ล้มเหลวจากความไม่ใส่ใจทำงาน (หน้าที่ทางเศรษฐกิจ)

ในเรื่องตะวันขอแสง ครอบครัวแต่งงานใหม่ ของสาย-ตะวัน-คร้าว มีรายได้น้อย บางครั้งไม่เพียงพอ อีกทั้งคร้าวยังบังคับเอาเงินจากสายอยู่เสมอ (หน้าที่ทางเศรษฐกิจ) ดังนั้นการให้ความรู้หรือการศึกษาแก่ตะวันจึงไม่สามารถทำได้ดีและไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากสายต้องล่องเรือส่งของไปตามที่ต่าง ๆ (หน้าที่ทางเศรษฐกิจ)

3) หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมและเบี่ยงเบนในหน้าที่การให้ความรัก หน้าที่ทางศาสนา และหน้าที่ทางนันทนาการ ดังนี้

(1) หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ตามบรรทัดฐานทางสังคม ในเรื่องสวรรค์สร้าง ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวของทองใบ-ทองทิว แม้ว่าพ่อกับลูกจะมีอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตที่ต่างกัน แต่พ่อคอยพำเือนบ่นว่าลูกไม่ให้ฟุ่มเฟือย แต่ลูกต้องการให้พ่อภูมิใจที่ได้ทำงานดี เงินเดือนสูงสามารถดูแลพ่อได้ (หน้าที่การให้ความรัก) พ่อมักให้ลูกชายช่วยเหลือคนที่ถูกกลั่นแกล้งรังแก แบบไม่เป็นธรรม ซึ่งลูกชายเข้าใจในบาปบุญที่ทำให้เกิดผลกระทบกับครอบครัวนักรบ (หน้าที่ทางศาสนา) ซึ่งครอบครัวมีการผ่อนร่วมกันน้อย ลูกชายเพียงแต่ไปเยี่ยมพ่อนั่งคุยกับพ่อที่บ้านของพ่อบ้าง (หน้าที่ทางนันทนาการ)

ในเรื่องไทร โศก ครอบครัวแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวของบานเย็น-ไทรงาม บานเย็นให้ความรัก ความเอาใจใส่ มีจิตใจที่จะปกป้องไทรงามทั้งร่างกายและจิตใจทำให้ไทรงามมีความสุขกับบุคคลในครัวเรือนแม้ว่าจะไม่มีพ่อ (หน้าที่การให้ความรัก) บานเย็นสอนลูกให้เป็นคนดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แก่ผู้ที่ยากลำบากกว่า จึงได้เปิดตลาดให้คนมาค้าขาย ไทรงามเรียนจบแพทย์เปิดคลินิกรักษาโรคในราคาถูกหรือถ้าไม่มีเงินก็รักษาโดยไม่คิดมูลค่า แม่สอนลูกให้ระลึกถึงและหาทางตอบแทนผู้มีพระคุณ (หน้าที่ทางศาสนา) เวลาวางบานเย็นจะเย็บปักผ้าให้ลูก ร้อยมาลัยถวายพระ อยู่ทำกิจกรรมในบ้านอย่างสุขใจ ลูกสาวก็เจริญรอยตามแม่ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดี (หน้าที่ทางนันทนาการ) และครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน ของเจ้าคุณศฤงคาร-คุณดาว เจ้าคุณเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ การเรียนและการหาคุ้มครองของหลาน ปกป้องผู้ชายที่หลานไม่ชอบ พยายามให้หลานสาวมี

ความสุขแม้ว่าจะไม่มีพ่อแม่ (หน้าที่การให้ความรัก) เจ้าคุณสอนหลานสาวให้มีสติไตร่ตรองในการดำเนินชีวิต การไม่เบียดเบียนผู้อื่นที่รักตน (หน้าที่ทางศาสนา) เมื่อมีเวลาว่างเจ้าคุณจะอ่านหนังสือ และเยี่ยมดูที่นาของตนและเยี่ยมเยือนคนที่รู้จักกัน (หน้าที่ทางนันทนาการ)

ส่วนในเรื่องกุหลาบไร่หนาม ครอบครัวยุติธรรมอยู่ร่วมกัน ของอาใหญ่-อาเล็ก-น้าดา อาทั้งสองดูแลเอาใจใส่ทั้งความเป็นอยู่และจิตใจ โดยเฉพาะอาเล็กเป็นที่ปรึกษาให้หลานชายได้ดี ซึ่งทำให้หลานมีความสุข (หน้าที่การให้ความรัก) และอาทั้งสองได้ให้ข้อคิดในการไว้วางใจคน เตือนสติหลานชายเอาไว้ใจหรือใจอ่อนกับคนที่คิดไม่ค่อยดีกับหลานชาย และต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ (หน้าที่ทางศาสนา) ยามว่างอาทั้งสองมักทำอาหาร โดยเฉพาะอาใหญ่มักถ่ายทอดวิชาให้กับคนที่สนใจโดยไม่คิดมูลค่า ส่วนหลานชายมักช่วยทำสวนในบ้าน (หน้าที่ทางนันทนาการ)

สำหรับในเรื่องตะวันขอแสง ครอบครัวยุติธรรมใหม่ของท่านต้น-คุณใหญ่-ลูก ๆ โดยท่านต้นและคุณใหญ่ให้ความเมตตาแก่ลูก ๆ ต่างมารดา ให้ทุกคนมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แต่ยังคงหวังในตัวลูกชายที่จะให้สืบทอดมรดกและวงศ์ตระกูล (หน้าที่การให้ความรัก) ท่านต้นและคุณใหญ่มีจิตใจเมตตาแก่ชาวบ้านที่มาขอความช่วยเหลือที่ท่านต้นจากการตกน้ำ โดยนำสิ่งของหาทางตอบแทน (หน้าที่ทางศาสนา) ยามว่างเล่นกีฬาแข่งม้ากันระหว่างม้าของแต่ละคอกของเพื่อน ๆ (หน้าที่ทางนันทนาการ)

(2) หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ที่เบี่ยงเบน ในเรื่องสวรรค์สร้าง ได้แก่ ครอบครัแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวยุติธรรมหญิงนาคา-นักรบ ผู้เป็นแม่ไม่ค่อยแสดงความรักผูกพัน ความเห็นใจมักบังคับให้ทำตามแม่สั่ง สิ่งใดที่เป็นความสุขของลูก แม่ไม่เคยสนใจถ้าสิ่งนั้นไม่เกิดประโยชน์ทางธุรกิจแก่ตนเอง ลูกชายจึงเป็นคนแข็งกระด้าง ไม่มีความรักให้ใครอย่างจริงจัง เป็นคนสองบุคลิก คือ บางเวลาช่วยเหลือเข้าใจผู้อื่นแต่บางเวลาใจร้ายไม่เห็นใจคนอื่น (หน้าที่การให้ความรัก) งานการกุศลของบริษัทมักกระทำเพื่อการสร้างภาพของตนให้ออกมาดี ไม่ได้ทำเพื่อให้การช่วยเหลือด้วยใจจริง อีกทั้งนายิกามักถ่มถุยรังแก เบียดเบียนหรือขจัดคนที่ทำให้บริษัทเสียประโยชน์ (หน้าที่ทางศาสนา) ในยามว่างนายิกาคิดแต่เรื่องธุรกิจ บังคับให้ลูกชายเรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ให้เล่นกับเพื่อน ลูกชายจึงไม่มีเพื่อน มีแต่เลขาของตน (ทองทิว) ที่ช่วยดูแลช่วยเหลือตามเจ้านายสั่ง ยามว่างลูกชายต้องคิดโครงการใหม่ ๆ การไปสังสรรค์กับคนอื่นก็เฉพาะที่จะได้รับประโยชน์จากธุรกิจเท่านั้น (หน้าที่ทางนันทนาการ) ส่วนครอบครัแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ได้แก่ ครอบครัวยุติธรรมนิมมาน-นักคิด แม่ให้การดูแลลูกชายรักใคร่กันแบบตามใจ ทำงานแบบจับจด เบื่อก็เลิก ไม่สนใจงานของบริษัท นิมมานไม่เคยว่าลูกและพร้อมจะปกป้องการกระทำผิดของนักคิด (หน้าที่การให้ความรัก) ทั้งคู่เพียงร่วมงานการกุศลที่บริษัทจัดอย่างจำใจ นิมมานคิดแก้แค้นที่สาวและหลานชาย (คุณหญิงนาคา-นักรบ) ที่มักดูถูกเธอและลูกชาย ที่ทำการงาน/เอาเงินไปลงทุนเองก็ล้มเหลว จึงหาทางล้มธุรกิจพี่สาว เช่น ขาย

ข้อมูลของบริษัทให้กับคู่แข่งจนบริษัทเกิดความเสียหาย จะหลอกเอาเงินจากนักบริบทอนที่นักบริบทป่วยทำอะไรไม่ค่อยได้ (หน้าที่ทางศาสนา) ยามว่างนิมมานเที่ยวซื้อของมากมายอย่างฟุ่มเฟือย ส่วนนักคิดมักไปเที่ยวเสเพลนอกบ้าน (หน้าที่ทางนันทนาการ)

สำหรับในเรื่องตะวันขอแสง ครอบครัวแต่งงานใหม่ ได้แก่ ครอบครัวของสาย-ตะวัน-คร้าว สายทำหน้าที่ของแม่ในการให้ความเอาใจใส่ เก็บซ่อนเงินไว้ให้ลูกเรียนหนังสือ ปกป้องลูกสาวจากการที่พ่อเลี้ยงจะเข้าไปทำร้าย จนแม่ต้องแทงพ่อเลี้ยงเสียชีวิต ซึ่งแสดงถึงการไม่รักใคร่ผูกพัน ลูกเลี้ยงและจิตใจไม่ดีส่งผลถึงการกระทำความรุนแรงกับครอบครัว (หน้าที่การให้ความรัก) แม่คอยสั่งสอนลูกให้ช่วยเหลือคนอื่นที่ทุกข์ร้อน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ระลึกถึงและหาทางตอบแทนผู้มีพระคุณ แต่พ่อเลี้ยง (คร้าว) กลับข่มขู่ทุบตีสายเพื่อต้องการเอาเงินมาดื่มสุรา เล่นการพนัน และคิดขายลูกสาวให้คนในบ่อน เพราะไม่ใช่ลูกแท้ ๆ ของตน (หน้าที่ทางศาสนา) ยามว่างสายจะอยู่ใกล้ชิดกับลูก ร้องเพลงกล่อมลูกแม้ว่าลูกจะโตแล้วก็ตาม ส่วนพ่อเลี้ยงไปเสพอบายมุขกับเพื่อนชาวเรือด้วยกัน (หน้าที่ทางนันทนาการ)

การสะท้อนและการประกอบสร้างหน้าที่ของครอบครัวในละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์มีการสะท้อนและประกอบสร้างหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อสมาชิกครอบครัว ดังต่อไปนี้

1. การสะท้อนหน้าที่ของครอบครัวในละครโทรทัศน์

ในละครโทรทัศน์ได้สะท้อนการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี และหน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์

1.1 หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม ได้แก่ หน้าที่ในการให้สถานภาพ หน้าที่ในการสืบต่อสังคมของมนุษย์ หน้าที่ในการอบรม หน้าที่ทางชีวิตวิทยา/หน้าที่สืบทอดเผ่าพันธุ์ ทั้งครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่-ลูก หรือญาติผู้ใหญ่กับเด็กต่างมีหน้าที่ทางสังคมในหน้าที่ของพ่อ หน้าที่ของแม่ หรือหน้าที่ของญาติผู้ใหญ่ที่พึงกระทำต่อลูกหลานอย่างมีความรับผิดชอบ การเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งสถานภาพที่แตกต่างกันทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวตนเองกับครอบครัวอื่น เพื่อเป็นการขัดเกลาให้สมาชิกในครอบครัวสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีตามบรรทัดฐานของสังคม และถ้าการทำหน้าที่เหล่านี้บกพร่องก็มีผลทำให้สมาชิกในครอบครัวก็มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมได้

1.2 หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ได้แก่ หน้าที่เชิงเศรษฐกิจและหน้าที่ให้ความรู้และการศึกษา โดยหลักแล้วเป็นหน้าที่ของผู้ชายในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว และเกี่ยวข้องกับ

สร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งพ่ออาจไม่ได้ทำหน้าที่นี้เพียงผู้เดียว แต่อาจเป็นแม่หรือผู้ใหญ่ต้องทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของบุคคลและให้การศึกษา เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถนำความรู้การศึกษาไปเลี้ยงดูตนเองได้ แต่ถ้าครอบครัวบกพร่องหน้าที่เหล่านี้ เช่น ครอบครัวที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถให้การศึกษาลูกได้เต็มที่ หรือมีฐานะที่จะให้การศึกษาได้แต่กลับไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา หรือครอบครัวแต่งงานใหม่ สามียุใหม่ไม่ทำหน้าที่ในการหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว หรือภรรยาไม่รับผิดชอบในการทำหน้าที่ของตนเองและมีพฤติกรรมไม่เป็นตามบรรทัดฐานของสังคมก็ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อความสุขและความเจริญก้าวหน้าของสมาชิกของครอบครัว

1.3 หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ ได้แก่ หน้าที่การให้ความรัก หน้าที่ศาสนา และหน้าที่นันทนาการ ละครโทรทัศน์ได้สะท้อนถึงหน้าที่การให้ความรักปกป้องอันตรายแก่ลูกหลาน หน้าที่นันทนาการในการพูดคุย การพักผ่อน การทำกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกันเป็นสิ่งจำเป็นในการทำให้ลูกหลานรู้สึกอบอุ่น และหน้าที่ศาสนาหล่อหลอมให้ลูกหลานเข้าใจถึงบาปบุญคุณโทษ กระทำในสิ่งที่ควร/ไม่ควรกระทำ ทำหน้าที่ตามบรรทัดฐานของสังคมที่ให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหรือทำงาน ช่วยเหลืองานในครอบครัวด้วยความเต็มใจ เป็นคนดี ช่วยรักษาเกียรติยศวงศ์ตระกูล ในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์บางครอบครัว เช่น การที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง ต้องทำงานเลี้ยงลูก อีกทั้งต้องคอยดูแลเอาใจใส่ลูก ซึ่งอาจทำให้การทำหน้าที่ต่าง ๆ ในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับลูกบกพร่องไป ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ครอบครัวขาดความอบอุ่น หรือครอบครัวแต่งงานใหม่ที่อาจมีปัญหาพ่อ/แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ซึ่งมักไม่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมากนัก ทั้งนี้อาจมีหลายปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้อง อาทิ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัว ฐานะของครอบครัว บรรยากาศครอบครัว ค่านิยมของครอบครัว และเกี่ยวข้องกับตัวของลูกหลานเองที่เรียนรู้จากสังคม เช่น ความพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ รวมทั้งการการปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ถ้าสิ่งเหล่านี้บกพร่องจะมีผลดีหรือผลเสียต่อลูกหลานในการดำเนินชีวิตที่จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวโดยเฉพาะทางด้านจิตใจ

2. การประกอบสร้างหน้าที่ของครอบครัวในละครโทรทัศน์

ในละครโทรทัศน์ได้ประกอบการทำหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ใน 2 ด้าน คือ ด้านที่กระทำตามบทบาทหน้าที่ตามบรรทัดฐานของสังคม และด้านที่ไม่กระทำบทบาทหน้าที่ตามบรรทัดฐานของสังคมหรือการกระทำที่เบี่ยงเบน ซึ่งเป็นการแสดงความรับผิดชอบตามบทบาททางสังคม ได้แก่

2.1 หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคม มีการประกอบสร้างเกี่ยวกับการที่ลูกสะใภ้มักประสบปัญหาในการอยู่กับพ่อแม่สามี และส่วนใหญ่กล่าวถึงความไม่ดีหรือความผิด

ของภรรยาในฐานะลูกสะใภ้ที่ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมบ้านกับครอบครัวสามีได้ โดยเฉพาะกับแม่สามี ไม่มีการแสดงถึงความรุนแรงของสามีต่อภรรยามากนัก ภรรยามีลักษณะที่ทำร้ายสามีและครอบครัวของสามีมากกว่าที่สามีจะมายุ่งเกี่ยวกับครอบครัวของภรรยา หรือใช้อำนาจในทางที่ไม่เป็นตามบรรทัดฐานทางสังคม ยกเว้นครอบครัวที่ผู้หญิงมีสามีใหม่จากความจำใจหรือเหตุผลใดก็ตาม ละครโทรทัศน์ได้แสดงถึงการมีสามีใหม่ก่อนให้ความทุกข์และปัญหาในครอบครัวเดิมของผู้หญิงจากความไม่รับผิดชอบครอบครัวในครอบครัวที่ยากจนผู้หญิงและลูกมักถูกทำร้ายจากการใช้ความรุนแรงของสามีใหม่ แต่ถ้ามีภรรยาใหม่เข้ามาร่วมในครอบครัวที่สามีมีภรรยาหลายคน สามีสามารถควบคุมภรรยาได้ ไม่ได้แสดงให้เห็นความรุนแรง ถ้าภรรยาคนใดมีพฤติกรรมไม่ดี เช่น มีชู้ ลักขโมย สามีก็ให้เลิกกันไป อย่างไรก็ตามละครโทรทัศน์กล่าวน้อยมากถึงการใช้ชีวิตครอบครัวของลูกเขย หลานเขย หรือหลานสะใภ้ที่ต้องอยู่ร่วมบ้านกับพ่อแม่ของภรรยา

2.2 หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ในครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อแม่-ลูก หรือผู้ใหญ่ พ่อหรือญาติผู้ใหญ่ที่เป็นผู้หญิงมีอำนาจสูงในครอบครัวเนื่องจากเป็นผู้ที่มีอำนาจในการหารายได้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว หรือยังเป็นผู้มีอำนาจถือครองทรัพย์สินสมบัติของครอบครัว เช่น ย่า ในเรื่อง ไทร โศกและในเรื่อง กุหลาบ ไร้หนาม แต่ทางยายในเรื่อง กุหลาบ ไร้หนาม ซึ่งเป็นญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงกลับคุมสภาพของบุคคลที่ดูค้ำค้ำกว่าทางผู้เป็นย่า และลักษณะที่ผู้ใหญ่แสดงอำนาจต่อเด็กที่รุนแรงมากเกินไปตั้งแต่เด็กแบบเขาจนโตถึงวัยกลางคนเหมือนเป็นความเคยชินจากความแค้นที่มีต่อพ่อแม่ของเด็ก แต่อย่างไรก็ตามท้ายสุดยังคงคาดหวังให้พ่อ/แม่/ผู้ใหญ่เมตตากรุณาต่อเด็ก เพราะกว่าที่จะรู้สึกผิดก็สายไปเสียแล้ว

2.3 หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ ละครโทรทัศน์ยังคงให้ความสำคัญทางกรอบศาสนาที่ทำให้ลูก/หลาน/เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อครอบครัวตามบรรทัดฐานของสังคม อาทิ ในเรื่องของความกตัญญู การเคารพเชื้อพองผู้ใหญ่ แต่ละครโทรทัศน์บางเรื่องนำเสนอถึงการมีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานดังกล่าวที่มากเกินไป ยอมแม้แต่การที่ต้องทำร้ายคนที่ตนเองรักหรือฆ่าตัวตายในการกระทำการที่ถูกผู้มีพระคุณที่ไม่ได้ให้บุญคุณอย่างเหมาะสมกลับทำร้ายมากกว่า จึงอาจเกินจริงไปสำหรับความรู้สึกของมนุษย์ที่ยังคงมีรัก โลก โกรธ หลง อยู่ นอกจากนี้การนอกจากนี้การส่งเสริมให้มีความสุขในครอบครัวหรือภายในบ้านเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้สมาชิกของครอบครัวประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง ไม่ใช่มาจากความสุขชั่วคราวจากภายนอกบ้าน

ข้อสรุปจากการเข้ารหัสความหมายหน้าที่ของครอบครัว

ในเรื่องหน้าที่ของครอบครัว ละครโทรทัศน์สะท้อนให้ผู้ชมเห็นถึงการทำหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในครอบครัวตามบทบาทของตนเองในครอบครัว เกี่ยวกับการมอบหมาย ความรับผิดชอบในหน้าที่บางประการให้สมาชิกตามบทบาท และครอบครัวดูแลให้สมาชิก

รับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตน โดยละครโทรทัศน์ได้สะท้อนการกระทำหน้าที่ตาม บทบาทของสมาชิกในครอบครัวใน 2 ด้าน คือ ด้านที่กระทำตามบทบาทหน้าที่ตามบรรทัดฐานของ สังคม และด้านที่ไม่กระทำบทบาทหน้าที่ตามบรรทัดฐานของสังคมหรือการกระทำที่เบี่ยงเบน และ ในการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของพ่อ แม่ หรือญาติผู้ใหญ่ที่ยุยง ให้ลูกหลานกระทำผิดและไม่เหลียวแลเมื่อลูกหลานทุกข์ร้อนจากการยุยงส่งเสริมนั้น และการ กระทำหน้าที่ที่ใช้อำนาจรุนแรงที่ไม่ใช่ลูกหลาน การตามใจลูกหลานจนส่งผลเสียต่อการดำเนิน ชีวิต และความกตัญญูที่มีมากเกินไปจนส่งผลเสียต่อตนเองและบุคคลอื่นรอบข้าง และความกตัญญู นั้นเองที่ช่วยให้ผู้ที่กตัญญูประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัวให้เป็นตามบรรทัดฐานของสังคม โดยเฉพาะครอบครัวในอุดมคติ โดยใช้หลักของศาสนาในการทำหน้าที่แต่ละด้าน